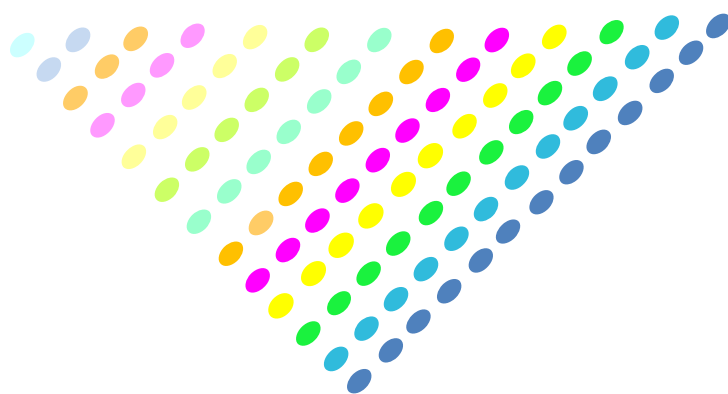

**P
R
O
G
R
A
M
A
S**

Optativas

2018-2019

Índice Optativas

Asignadas a 3º curso – 1ºcuadrimestre

Páx

-
- **Traballo Social con Menores..... 4**
 - **A Investigación Cualitativa en Traballo Social..... 8**
 - **Traballo Social con persoas con Discapacidade.....12**

Asignadas a 3º curso – 2ºcuadrimestre

Páx

-
- **Traballo Social e Xénero.....17**
 - **Traballo Social no ámbito da Saúde Mental.....23**
 - **Traballo Social con Maiores.....27**
 - **Traballo Social e Inclusión Social.....31**

Asignadas a 4º curso – 1ºcuadrimestre

Páx

-
- **Mediación e Xestión do Conflito en TS.....38**
 - **Servizos Sociais e Novas Tecnoloxías.....41**
 - **TS, Procesos Migratorios e Diversidade Cultural.....44**
 - **Traballo Social no ámbito da Iniciativa Social.....50**

Optativas asignadas a 3º curso

1º cuatrimestre

O alumnado de 4º pode matricularse nas materias optativas asignadas a 3º

A asignación a un curso concreto repercute únicamente na elaboración dos horarios dese curso

G3171345 - Traballo Social con Menores (O Traballo Social: Conceptos, Métodos, Teorías e Aplicación) - Curso 2018/2019

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao
- **Docencia e Matrícula:** Terceiro Curso

Profesora: Mª Elena Puñal Romarís

Programa

Obxectivos da materia

- Coñecer o marco normativo, estrutura e funcionamento da atención social aos menores en situación de protección e conflito social.
- Coñecer os principais métodos e técnicas para interactuar con menores para promover cambios, desenvolvementos e mellorar as súas oportunidades vitais.
- Coñecer e ser capaz de aplicar os métodos específicos para intervir con menores.
- Ser capaz de aplicar os métodos de valoración das necesidades e as opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Ser capaz de promover redes sociais para facer fronte ás necesidades.
- Ser capaz de identificar os comportamentos de risco.
- Ser capaz de detectar e afrontar situacións de crise no medio familiar, valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Coñecer e ser capaz de xestionar e avaliar as políticas e os recursos sociais existentes a nivel territorial no ámbito de menores.
- Ser capaz de deseñar e implementar proxectos de intervención desde o Traballo Social con menores.

Contidos

- I.- Notas históricas da atención ao menor e marco conceptual
- II.- Encadre institucional e política social da atención a menores.
- III.- Marco xurídico regulador
- IV.- Atención aos menores en situación de desprotección
- V.- Menores en situación de conflito social
- VI.- A figura profesional do/a traballador/a social na intervención con menores
- VII.- Recursos sociais no ámbito de menores

Bibliografía básica e complementaria

BIBLIOGRAFIA BÁSICA:

- Brodzinsky, D.M., Schechter, M. e Marantz, R. (2011). *Soy adoptado. La vivencia de la adopción a lo largo de la vida*. Madrid: Grupo 5.
- Casas, C. (2016). El problema. Las tres "A's": Adopción, Adolescencia y Apego. La solución: intervenciones sistémicas. *Mosaico*, 64, 44-53.
- Cerviño, N. (2016). Familias con hijos adoptados. Problemas y soluciones. Los niños del "Adopción boom" se hacen

mayores. Nuevas familias, nuevos retos. *Mosaico*, 64, 63-72.

Czalbowski, S. (Coord.). (2015). *Detrás de la pared. Una mirada multidisciplinar acerca de los niños, niñas y adolescentes expuestos a la violencia de género*. Bilbao: Desclée de Brouwer.

Dolan, P. e Brady, B. (2015). *Mentoría de menores y jóvenes. Guía práctica*. Madrid: Narcea.

Fernández Baturell, L. (2013). *Intervención con familias y atención a menores en riesgo social*. Madrid: McGraw-Hill.

Martín, J. (2005). *La intervención ante el maltrato infantil. Una revisión del sistema de protección*. Madrid: Ediciones Pirámide.

Martín, J. (2009). *Protección de menores. Una institución en crisis*. Madrid: Pirámide.

Navarro, J.J. e Mestre, M. V. (2015). *El marco global de atención al menor*. Valencia: Tirant Humanidades.

Sánchez, J., Ridaura M. J. e Arias, C. (2010). *Manual de intervención para familias y menores con conductas de maltrato*. Valencia. Ed. Tirant lo Blanch.

Soriano, A. (2001). *Hablamos de maltrato infantil*. Madrid: San Pablo.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTARIA:

Consejo General del Trabajo Social. (2010). *Intervención Social con Infancia y Familia. Revista de Servicios Sociales y Política Social*, 90.

Consejo General del Trabajo Social. (2015). *Intervención Social con Infancia y Adolescencia. Revista de Servicios Sociales y Política Social*, 107.

Dirección Xeral de Familia. (2002). *Guía para a detección do maltrato infantil*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia.

Escudero, V. (2011). *Impacto de la violencia de género sobre niños, niñas y adolescentes. Guía de intervención*.

Recuperado de http://www.meniños.org/violencia_de_gener.pdf

Escudero, V. (2011). *Adolescentes y familias en conflicto. Terapia familiar centrada en la alianza terapéutica. Manual de tratamiento*. Recuperado de <http://meniños.org/manual.pdf>

Fernández Millán, J.M., Hamido, A. e Fernández Navas, M. (2011). *Educación social y atención a la infancia*. Madrid: Ediciones Pirámide.

Galli, J. e Viero, F. (2001). *El fracaso de la adopción. Prevención y reparación*. Madrid: LDM Ediciones.

Gálligo, F. (2009). *SOS...Mi chico me pega pero yo le quiero. Cómo ayudar a una chica joven que sufre malos tratos en su pareja*. Madrid: Ediciones Pirámide.

García Dieguez, N. e Noguero, V. (2007). *Infancia maltratada. Manual de intervención*. Madrid: Eos.

Isa, F. A. (2009). *Acogimiento familiar y adopción. Un aporte interdisciplinario en materia de infancia*. Buenos Aires: Espacio Editorial.

Lázaro, I. E. e Molinero, E. (Coords.). (2009). *Adolescencia violencia escolar y bandas juveniles ¿Qué aporta el derecho?* Madrid: Tecnos.

Musito, G., Estévez, E e Jiménez, T. I. (2010). *Funcionamiento familiar, convivencia y ajuste en hijos adolescentes*. Madrid: Ediciones Cinca.

Segura, M. (2007). *Jóvenes y adultos con problemas de conducta. Desarrollo de competencias sociales*. Madrid: Narcea.

Competencias

No Plan de Estudios do Título de Grao en Traballo Social indícase que ás competencias as que contribúe esta asignatura son as seguintes:

Competencias xenéricas:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.

- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atinxen ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

Competencias específicas:

- Ter a capacidade para traballar e valorar de maneira conxunta con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as súas necesidades e circunstancias, promovendo o cambio, a resolución de problemas nas relacións humanas e o fortalecemento e a liberdade da sociedade para incrementar o benestar e a cohesión.

- Establecer relacións profesionais co obxecto de identificar a forma máis axeitada de intervención.
- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Ter capacidade para planificar, implementar, revisar e avaliar a práctica do Traballo Social con persoas, familias, grupos, organizacións, comunidades e con outros profesionais, para a promoción do cambio e a resolución de problemas nas relacións humanas.
- Saber responder a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando y desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos membros e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.
- Saber identificar e traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran dito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise y síntese
- Capacidade de comunicación oral e escrita
- Capacidade de traballo en equipo
- Capacidade para as relacións interpersoais
- Capacidade de razoamento crítico
- Capacidade de compromiso ético
- Capacidade de aprendizaxe autónomo
- Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

A avaliación da asignatura realízase mediante unha avaliación continua e a realización de probas parcial e/ou exame final.

Realízanse probas escritas eliminatorias da materia, e no caso de non superalas ou non presentarse a elas avalíaranse nas convocatorias finais de exames.

Por outra parte, se se supera algunha proba parcial, gárdase o aprobado para as convocatorias finais do curso, pero non para cursos posteriores.

As probas escritas e/ou exame final teñen un peso do 65% sobre a cualificación global, polo que o peso da avaliación continua é do 35%.

É necesario acadar a puntuación mínima de Apto nos exames para poder sumarlle a puntuación pola avaliación continúa.

PUNTUACIÓN MÁXIMA DA AVALIACIÓN CONTINUA: 3,5 ptos.:

- Asistencia: 1,4 ptos (Clases expositivas: 0,7, clases interactivas: 0,6 e titoría en grupo reducido: 0,1)
- Tarefas prácticas: 2,1

Na Guía da Materia que se entrega ao comezo das clases, especifícase o contido e a puntuación correspondente a

cada tarefa práctica e pola asistencia ás clases.

No caso de non asistir ás clases nas que se realizan tarefas puntuables, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas tarefas coa elaboración de traballos e exercicios que lle sexan encomendados pola profesora. Unha vez se teña confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto coa profesora para o encargo da tarefa compensatoria no caso de que proceda a realización dunha actividade puntuable.

A puntuación obtida nas actividades de avaliación continua poderase conservar en cursos posteriores non sendo que algunhas destas actividades sexa eliminada e/ou sexa incorporada algunha nova; neste caso deberá realizarse para poder obter a puntuación correspondente. Por outra parte, se cambia a valoración de cada unha das actividades, a puntuación obtida no seu momento, modificarase pola equivalente actual. O/a alumno/a que non supere a materia, e desexe conservar a puntuación obtida no curso anterior debe comunicalo a través dun correo electrónico dirixido á profesora da materia (malenas@euts.es).

SISTEMA DE CONTROL DE ASISTENCIA

O sistema de control de asistencia é o establecido polo centro.

O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de asistencia a clase nas ensinanzas adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases e teña concedida a dispensa de asistencia, poderá compensar as faltas coa realización de exercicios e traballos de análise de textos seleccionados que deberá entregar por escrito e defenderá nunha titoría previamente acordada coa profesora, (ver tarefas por dispensa de asistencia na web da materia).

O alumnado que ten concedida a dispensa de asistencia, ten que poñerse en contacto coa profesora, preferentemente por correo electrónico, nun prazo non superior á 10 días naturais desde a data de publicación da acta na que se recoñece dita concesión.

Tempo de estudo e traballo persoal

- Estudio autónomo individual ou en grupo: 50 horas
- Exercicios: 15 horas
- Lectura de textos: 10 horas
- Elaboración de traballos, visualización de material: 20 horas
- Preparacións de exposicións e debates: 4 horas

TOTAL: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia as clases é clave para que o alumnado poida ir construíndo o corpo teórico da materia que en todo momento orienta a aprendizaxe práctica.

A participación nas clases é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos, e para posicionar ao alumnado en contextos profesionais.

Recoméndase, durante o desenvolvemento temporal da materia, manter un contacto periódico coa profesora encargada para a clarificación e a orientación bibliográfica precisa para poder afondar nas parcelas de maior interese.

Observacións

Respecto á bibliografía recoméndase tamén consultar a que se presenta na Guía da materia, posto que é máis completa que a que se inclúe neste programa pola limitación de espazo..

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao
- **Docencia e Matrícula:** Terceiro Curso

Profesor: Luís Manuel Rodríguez Otero

Obxectivos da materia

- Comprender a relación entre investigación, diagnóstico, avaliación e práctica do Traballo Social desde a perspectiva cualitativa.
- Coñecer e ser capaz de aplicar os diferentes métodos de investigación cualitativa.
- Coñecer e ser capaz de xestionar a información cualitativa a partir dunha diversidade de fontes.
- Ser capaz de utilizar os métodos e técnicas cualitativas para a avaliación de necesidades, capacidades, oportunidades e riscos das persoas usuarias, de grupos e comunidades, incorporando no proceso a participación de persoas ou grupos interesados.

Contidos

- I. Perspectiva histórica da investigación cualitativa. A investigación cualitativa en Traballo Social.
- II. Proceso e fases da investigación cualitativa.
- III. A revisión bibliográfica.
- III. A observación.
- IV. A entrevista.
- V. O grupo de discusión.
- VI. O método biográfico.
- VII. A análise de datos cualitativos.
- VIII. Investigación-acción.

Bibliografía básica e complementaria

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

- Baez, J. (2007). *Investigación cualitativa*. Madrid: ESIC.
- Balzazar, P., González-Arratia, N. I., Gurrola, G. M. e Moysén, A. (2013). *Investigación Cualitativa* (3ª ed). Toluca: UAEM.
- Caparrós, N. e Raya, E. (2015). *Métodos y técnicas de investigación en trabajo social*. Madrid: Grupo 5.
- Ferreira, I., Urrutia, G. e Alonso-Coello, P. (2011). Revisión sistemática y metaanálisis: bases conceptuales e interpretación. *Revista Española de Cardiología*, 64(8), 688–696.
- Guirao, S. J. A. (2015). Utilidad y tipos de revisión de literatura. *ENE, Revista de enfermería*, 9(2). Disponible en: <http://scielo.isciii.es/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S1988-348X2015000200002&lng=es&nrm=iso>. ISSN 1988-348X. <http://dx.doi.org/10.4321/S1988-348X2015000200002>.

- Hernández-Sampieri, R., Fernández-Collado, C. e Baptista-Lucio, P. (2003). *Metodología de la investigación*. México: Editorial Mc Graw Hill.
- Rodríguez, G., Gil, J. e García, E. (1996). *Metodología de la investigación cualitativa*. Málaga: Aljibe.
- Ruiz, J. I. (2007). *Metodología de la investigación cualitativa*. Bilbao: Universidad de Deusto.
- Tojar, J. C. (2006). *La investigación cualitativa: comprender y actuar*. Madrid: La Muralla.
- Vallés, M. S. (1997). *Técnicas cualitativas de investigación social*. Madrid: Síntesis
- Vasilachis, I. (Dir.). (2006). *Estrategias de investigación cualitativa*. Barcelona: Gedisa.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

- Barbour, R. (2014). *Los grupos de discusión en Investigación Cualitativa*. Madrid: Morata.
- Flick, U. (2014). *El diseño de la Investigación Cualitativa*. Madrid: Morata.
- Gibbs, G. (2013). *El análisis de datos cualitativos en Investigación Cualitativa*. Madrid: Morata.
- Guasch, O. (2002). *La observación participante*. Madrid: CIS.
- Kvale, S. (2011). *Las entrevistas en investigación cualitativa*. Madrid: Ediciones Morata.
- Olaz, A. (2008). *La entrevista en profundidad*. Oviedo: Septem.
- Olaz, A. J. (2016). *La entrevista de investigación*. Madrid: Grupo 5.
- Pujadas, J. J. (2002). *El método biográfico: el uso de las historias de vida en ciencias sociales*. Madrid: CIS.
- Rapley, T. (2014). *Los análisis de conversación, de discurso y de documentos en Investigación Cualitativa*. Madrid: Morata.
- Suárez, M. (2005). *El grupo de discusión: una herramienta para la investigación cualitativa*. Barcelona: Laertes.

Competencias

No Plan de Estudos de Grao en Traballo Social, indícase que as competencias ás que contribúe esta materia son as seguintes:

Competencias xenéricas:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.
- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que incumben ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

Competencias específicas:

- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise e síntese.
- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- Capacidade de razoamento crítico.
- Capacidade de aprendizaxe autónoma.
- Capacidade de creatividade.
- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combinará a docencia expositiva, interactiva e titoría en grupo reducido co traballo do alumnado fóra da aula, promovendo a aprendizaxe autónoma e significativa.

Preténdese que o alumnado participe activamente na construción do coñecemento a través do manexo da bibliografía e da resolución de casos aos que deberá aplicar destrezas de observación, análise e interpretación da información.

A través das titorías asesorarase ao alumnado no desenvolvemento das actividades propostas promovendo a autoaprendizaxe.

Realizaráanse sesións presenciais nas que o/a profesor/a dinamiza, orienta, e supervisa o traballo autónomo do alumnado en grupos reducidos. Así mesmo, permite facer un seguimento e orientación do alumnado na realización das tarefas e actividades derivadas do desenvolvemento persoal ou colectivo da docencia expositiva e interactiva. Nestas sesións realizarase un seguimento do traballo a realiar na materia. A asistencia será obligatoria para poder presentar o traballo.

Sistema de avaliación

A avaliación da materia descansa sobre:

1) A realización dun exame acerca dos contidos teóricos impartidos, ao que corresponderá o 60% do peso na calificación final.

O exame constará de 3 partes: una parte tipo test (con preguntas filtro), outra parte de preguntas cortas (con preguntas filtro) e unha pregunta teórica de aplicación práctica.

2) Unha avaliación continua a través da participación e a realización de traballos, cun peso do 40% na calificación final.

O contido da avaliación continua será: (a) a lectura de textos e realización de exercicios sobre os textos (1 punto), (b) presentación grupal dun tema (1 punto) e (c) elaboración dun traballo de investigación cualitativa grupal estruturado en tres entregas e presentación (2 puntos).

O alumnado que teña concedida a dispensa de asistencia seguirá un sistema de avaliación alternativo, que lles concretará o profesor.

Observacións:

1. A ausencia inustificada ás clases conleva a imposibilidade de presentar os traballos correspondentes ou outros que se solicitasen como compensatorios.

2. Será necesario ter aprobados tanto o exame como a avaliación continua para superar a materia.

Sistema de recuperación:

- Recuperación do exame: na data oficialmente establecida.

- Recuperación da avaliación continua: a) proba escrita, e b) presentación dos traballos que se estipulen.

- Neste curso, as persoas que teñan superada unha parte da materia e a outra suspensa, só terán que realizar a recuperación desta última, gardándose a calificación da parte superada.

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas

Exercicios: 15 horas

Lectura de textos: 10 horas

Elaboración de traballos, visualización de material: 20 horas

Preparación de exposicións. 4 horas

Total: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

A metodoloxía utilizada combina a docencia presencial das clases expositivas e interactivas co traballo persoal dos estudantes. A asistencia a clase é clave para que o alumno/a poida construír o corpo teórico da asignatura.

A participación en clase é fundamental para a integración dos contidos e para posicionar ao alumno/a en contextos

profesionais.

Recoméndase manter un contacto periódico có profesor da materia, así como levar os contidos ao día.

Recoméndase ter cursada a materia Metodoloxía da Investigación Social.

É importante que o alumnado se implique activamente dende o comezo na dinámica e funcionamento da materia para poder superala con éxito. Igualmente, recoméndase unha abordaxe comprensiva e significativa da mesma para o que resulta aconsellable a asistencia regular ás clases expositivas.

G3171351 - Traballo Social con Persoas con Discapacidade (Procesos e Problemas sobre os que actúa o Traballo Social) - Curso 2018/2019

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao
- **Docencia e Matrícula:** Terceiro Curso

Profesora: Mª Purificación García Álvarez

Programa

- Coñecer o marco normativo de referencia da atención social ás persoas con discapacidade.
- Adquirir os principios dirixidos a igualdade de oportunidades e accesibilidade universal das persoas con discapacidade e ser capaz de valorar as necesidades sociais derivadas das situacións de discapacidade e a súa repercusión na vida das persoas afectadas, e formular estratexias de atención e apoios pertinentes en cada situación.
- Ser capaz de recoñecer as características dos problemas asociados á discapacidade que dan lugar a necesidades de atención e apoios sociais.
- Coñecer e ser capaz de analizar os factores de risco e protección no campo das persoas con discapacidade.
- Coñecer e ser capaz de avaliar as políticas e os recursos sociais existentes a nivel territorial no sector da discapacidade.
- Ser capaz de deseñar e implementar proxectos de intervención desde o Traballo Social con persoas con discapacidade.
- Ser capaz de aplicar modelos e técnicas do Traballo Social na intervención con persoas con discapacidade

Contidos

- I.- Aspectos introductorios e conceptuais
- II.- Clasificacións xerais da discapacidade
- III.- Necesidades sociais das persoas con discapacidade e factores contextuais
- IV.- Lexislacións actualizadas
- V.- Entidades, Centros, Organizacións e Asociacións destinadas a atencións das persoas con discapacidade en Galicia
- VI.- Pensións, Prestacións, Axudas e Subvencións económicas
- VII.- Procedemento da modificación da capacidade e autotutela
- VIII.- A persoa con discapacidade e a súa familia
- IX.- Foro de vida independente

Bibliografía básica e complementaria

Bibliografía básica:

- Alemán, C. e García, M. (2013). *Bienestar Social*. Valencia: Tirant lo Blanc.
- Barton, L. (2008). *Superar las barreras de la discapacidad*. Madrid: Morata.
- Basoco, J. L. (2003). Persona con discapacidad y sus necesidades: Mejora de la calidad de vida. *Siglo Cero*, 128, 5-17.
- Casado, D. (1991). *Panorámica de la discapacidad*. Barcelona: Intress.
- Consellería de Traballo e Benestar. (2010). *Manual de Formación para Coidadores no contorno familiar*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia.

- Consellería de Traballo e Benestar. (2012). *Guía informativa sobre protección xurídica e discapacidade*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia.
- Consellería de Traballo e Benestar. (2012). *Carta de servizos*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia.
- FEAPS. (2001). *Guía de orientación para padres de personas con deficiencia mental*. Madrid: FEAPS.
- FEAPS. (2006). *Síndromes y apoyos. Panorámica desde la ciencia y desde las asociaciones*. Madrid: FEAPS.
- Garcés, J. e Martínez, R. (1996). *Bienestar Social y necesidades especiales*. Valencia: Tirant lo Blanch.
- García de la Cruz, J.J. e Zarco, J. (2008). *La familia discapacitada*. Madrid: Fundamentos.
- Garcia, P. (2011). *Transformación en las esferas de la vida de las cuidadoras/es familiares o de su entorno de personas en situación de dependencia con grado II y III en Galicia*. Santiago de Compostela: USC.
- IMSERSO. (2000). *Clasificación Internacional de Deficiencias, Discapacidades y Minusvalías*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.
- IMSERSO. (2005). *Cuidado a la Dependencia e Inmigración*. Madrid: Ministerio de Asuntos Sociales.
- IMSERSO. (2009). *Cuidados de las personas mayores y en situación de dependencia en los hogares españoles. Entorno familiar*. Madrid: Ministerio de Asuntos Sociales.
- INSERSO. (1988). *Cuidados sustitutos: Servicio de Apoyo para las personas con discapacidad y sus familias*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.
- Rolland, J. (2011). *Familia, enfermedad y discapacidad una propuesta desde la terapia sistémica*. Colombia: Universidad de la Sabana.
- Sinason, V. (1999). *Comprendiendo a tu hijo con discapacidad*. Barcelona: Paidós.
- Verdugo, J. (2000). Las personas con minusvalía: de la exclusión a la normalización social. Comunicación presentada en el *IX Congreso Estatal de Diplomados en Trabajo Social de Galicia*. Santiago de Compostela.
- Verdugo, M.A. e Schalock, R. (Coord). (2013). *Discapacidad e inclusión*. Salamanca: Amarú Ediciones.
- Verdugo, M.A. e Schalock, R. (2013). *El cambio en las organizaciones de discapacidad*. Madrid: Alianza Editorial.

Competencias

Competencias Xerais:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen o Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo

Competencias Específicas:

- Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis adecuada de intervención.
- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos referentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia da intervención.
- Coñecer a realidade social, as teorías sociais así como teorías sobre a cultura e a diversidade cultural
- Saber responder a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.

Competencias Transversais:

- Capacidade de análise e síntese
- Capacidade de comunicación oral e escrita
- Capacidade de traballo en equipo
- Capacidade para as relacións interpersoais
- Capacidade de recoñecemento á diversidade e a multiculturalidad
- Capacidade de razoamento crítico
- Capacidade de compromiso ético
- Capacidade de aprendizaxe autónoma

- Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

A docencia expositiva ten asignadas sesións na aula, distribuídas ao longo do cuadrimestre. A súa finalidade é a explicación dos aspectos básicos de cada tema establecido no programa, proporcionando a información necesaria que permita ao alumnado a aprendizaxe autónoma.

A docencia interactiva ten asignadas 9 sesións de dúas horas, distribuídas no cuadrimestre, e pretende que o alumnado, individual ou grupalmente, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos, traballo con textos ou datos, aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

No último período do cuadrimestre, realizaranse titorías en grupos pequenos (de 10 persoas de 1 hora de duración) para a exposición de traballos (computándose 1 hora por alumno).

A través das titorías asesorarase ao alumnado para o desenvolvemento das actividades propostas de realización autónoma polo/a alumno/a, que supón un proceso de autoaprendizaxe.

Sistema de avaliación

A avaliación da materia realízase mediante unha modalidade mixta, conformada pola avaliación continua e pola realización dunha proba liberatoria e exame final.

Realizarase unha proba escrita liberatoria de toda a materia nos últimos días do cuadrimestre, á que só poderá presentarse o alumnado que teña realizados en tempo e prazo establecido os prácticos feitos na aula. No caso de non superala ou non presentarse a ela, o alumnado será avaliado nas convocatorias finais de exámes.

En ambos os dous casos, o peso das probas escritas é dun 70% sobre a cualificación global, polo que o peso da avaliación continua é dun 30%.

Cómpre acadar unha puntuación mínima dun 4 no exame para poder sumar a puntuación da avaliación continua. A materia será de aprobado cando se chegue a 5.

CONTIDO DA AVALIACIÓN CONTINUA E PUNTUACIÓN MÁXIMA:

Asistencia ás clases interactivas: 1 punto

Traballo grupal a concretar coa profesora: 1 punto

Elaboración de prácticos realizados nas clases interactivas: 1 punto

TOTAL: 3,0 ptos. Cómputo a valorar na cualificación final

A asistencia as clases interactivas gradúase do seguinte xeito:

- O 100% das asistencias: 1 punto

- O 90% das asistencias: 0,9 ptos

- O 80% das asistencias: 0,8 ptos

- O 70% das asistencias: 0,7 ptos

menos do 70% das asistencias non puntúan.

No caso de non asistir ás clases nas que se realizan tarefas pautadas, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas, coa elaboración de traballos e exercicios encomendados pola profesora. Unha vez se teña confirmación de la xustificación das faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto coa profesora para o encargo da tarefa compensatoria no caso de que proceda a realización dunha actividade puntuable.

O sistema de control de asistencia é o establecido polo Centro.

O prazo e as causas polas que se pode xustificar as faltas de asistencia son as establecidas na Normativa de asistencia a clase nas ensinanzas adaptadas ao espazo europeo de educación superior (Acordo do Consello de Goberno dá USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases interactivas, e teña concedida a dispensa da asistencia, poderá compensar as faltas de asistencia coa realización dun traballo. A temática e a metodoloxía que hai que seguir, para esta compensación, acordarase entre a profesora e alumnado.

Poderán darse cambios, sempre beneficiosos para a aprendizaxe do alumnado, na avaliación continua, sempre e cando se chegue a acordos entre a profesora e o alumnado.

Tempo de estudo e traballo persoal

Traballo persoal do alumnado

Estudo autónomo individual ou en grupo 50

Exercicios 15

Lectura de textos 10

Elaboración de traballos, visualización do material 20

Outras tarefas propostas 4

Total 99

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia ás clases expositivas é clave para que o alumnado poida ir construíndo o corpo teórico da materia que en todo momento orienta a aprendizaxe práctico.

A participación nas clases interactivas é fundamentais para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos, e para posicionar ao alumnado en contextos profesionais.

Recoméndase ao alumnado que no desenvolvemento temporal da materia manteña un contacto periódico coa profesora encargada para a clarificación e a orientación bibliográfica precisa para poder profundar nas parcelas de maior interese.

Optativas asignadas a 3º curso

2º cuatrimestre

O alumnado de 4º pode matricularse nas materias optativas asignadas a 3º

A asignación a un curso concreto repercute únicamente na elaboración dos horarios dese curso

G3171342 - Traballo Social e Xénero (Procesos e Problemas sobre os que actúa o Traballo Social) - Curso 2018/2019

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 2º Semestre de Titulacións de Grao
- **Docencia e Matrícula:** Terceiro Curso

Profesora: Lorena Añón Loureiro

Programa

Obxectivos da materia

- Coñecer e comprender as relacións entre a situación social das persoas e o sistema de xénero, e adquirir os valores que promoven os principios de igualdade de oportunidades entre homes e mulleres.
- Ser capaz de identificar e avaliar as situacións e circunstancias que representan un risco e elaborar estratexias para promover cambios que eviten calquera perigo.
- Ser capaz de traballar e valorar de maneira conxunta con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades as necesidades derivadas das situacións de malos tratos.
- Coñecer e comprender as medidas de protección e integración da vítima e os seus mecanismos de defensa, así como o marco xurídico de referencia.
- Coñecer e ser capaz de xestionar e avaliar as políticas e os recursos sociais existentes a nivel territorial dende a perspectiva de xénero.
- Ser capaz de apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades.
- Ser capaz de deseñar e implementar proxectos de intervención desde o Traballo Social.

Contidos

Bloque I: Construción Social do Xénero e Perspectiva de Xénero

Tema 1. Socialización do xénero e desigualdades sociais

Tema 2. A introdución da perspectiva de xénero en Traballo Social: miradas e reflexións desde os movementos feministas

Bloque II: Igualdade de Oportunidades

Tema 3. Conceptos básicos en torno á igualdade

Tema 4. Políticas para a igualdade de oportunidades

Bloque III: Prevención e Intervención Social en Violencia de Xénero

Tema 5. Violencia de xénero (VG): concepto, marco xurídico e situación actual

Tema 6. Sensibilización, prevención e intervención social en violencia de xénero

Bloque IV: Traballo Social, Diversidade Sexual e articulación entre diferentes tipos de desigualdades

Tema 7. Diversidade sexual e interconexión entre diferentes tipos de desigualdades desde o traballo social.

Bibliografía básica e complementaria

Bibliografía básica

- Amador, L.V. e Monreal, M.C. (2010). *Intervención social y género*. Madrid: Narcea.
- Barea, C. (2004). *Manual para mujeres maltratadas que quieren dejar de serlo*. Barcelona: Editorial Océano.
- Castro, O. e Reimóndez, M. (2013). *Feminismos*.Vigo: Xerais.
- Czalbowski, S. (Coord.). (2015). *Detrás de la pared: Una mirada multidisciplinar acerca de los niños, niñas y adolescentes expuestos a la violencia de género*. Bilbao: Desclée de Brouwer.
- Jacobson, N. e Gottman, J. (2001). *Hombres que agreden a sus mujeres. Cómo poner fin a las relaciones abusivas*. Barcelona: Paidós.
- Moreno, J. L. e Triguero, L.A. (2009). *La víctima de violencia de género y su modelo de protección social*. Madrid: Ministerio de Igualdad.
- Secretaría Xeral de Igualdade. (2007). *Guía de actuación ante a violencia de xénero para as = os profesionais dos servizos sociais*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia.
- Titley, G. (Ed.). (2011). *Las cuestiones de género son importantes. Manual sobre cómo abordar la violencia de género que afecta a los jóvenes*. Madrid: Ministerio de Sanidad, Política Social e Igualdad.
- Varela, N. (2008). *Feminismo para principiantes*. Barcelona: Ediciones B de Bolsillo.
- Walker, L. (2012). *El síndrome de la mujer maltratada*. Bilbao: Desclee de Brouwer.
- Witting, M. (2016). *El pensamiento heterosexual y otros ensayos (3ª Ed.)*. Madrid: Egales.
- Xunta de Galicia, Observatorio Galego da Violencia de Xénero. (2018). *Protocolo de coordinación e cooperación institucional fronte á violencia de xénero na comunidade autónoma de galicia Sociais*. Recuperado de http://igualdade.xunta.gal/sites/default/files/files/documentos/protocolo_coordinacion_institucional_vx_galicia_sxi_100717.pdf

Bibliografía complementaria

- Amorós, C. (Ed.) (2000). *Feminismos y filosofía*. Madrid: Síntesis.
- Bradan, M. (2012). *Feminismo en el Islam*. Madrid: Cátedra.
- Beauvoir de, S. (2005). *El Segundo Sexo*. Madrid: Cátedra.
- Blas de, A. (2014). *La revolución de los cuidados. Tácticas y estrategias*. Madrid: InteRed.
- Butler, J. (2017). *El género en disputa*. Barcelona: Paidós.
- Carballo, M. (Coord.). (2017). *Género y desarrollo: cuestiones clave desde una perspectiva feminista*. Madrid: Catarata.
- Cobo, R. (2017). *La prostitución en el corazón del capitalismo*. Madrid: La Catarata.
- Espinosa, Y., Gómez, D. e Ochoa, K. (Ed.). (2014). *Tejiendo de otro modo. Feminismos, epistemología y apuestas descoloniales*. Popayán: Editorial Universidad del Cauca.
- Fajardo, M. (2017). *Invisibles. Relatos do maltrato*. Vilagarcía de Arousa: Edicións Matriarcas.
- Fernández Lamela, I. (2016). *As miñas fillas devolvéronme a vida*. Lugo: Concello de Lugo e Casa da Muller.
- Friedan, B. (2016). *La Mística de la Feminidad*. Madrid: Cátedra.
- Hooks, B. (2017). *El feminismo es para todo el mundo*.
https://www.traficantes.net/sites/default/files/pdfs/TDS_map47_hooks_web.pdf

- Jabardo, M. (Ed.) (2012). *Feminismos negros. Una antología*. Recuperado de <https://www.traficantes.net/sites/default/files/pdfs/Feminismos%20negros-TdS.pdf>
- Martínez, L. e Corral, A.M. (2010). *La trata con fines de explotación sexual*. Madrid: Instituto de la mujer.
- Mateos, A. (2013). *Programa socioeducativo para la prevención de la violencia de género en parejas adolescentes*. Madrid: Pirámide.
- Miguel de, A. (2016). *Neoliberalismo sexual. El mito de la libre elección*. Madrid: Ediciones Cátedra.
- Millett, K. (2010). *Política sexual*. Madrid: Catedra.
- Oca, L. (2013). *Caboverdianas en Burela (1978/2008): migración, relación de género e intervención social* (tesis doctoral). Departamento de Filosofía y Antropología Social. Universidad de Santiago de Compostela.
- Oso, L. (2008). *Migración, género y hogares transnacionales*. Recuperado de http://www.manosunidas.org/sites/default/files/laura_oso-migracion_genero_y_hogares_transnacionales_complemento.pdf
- Rodríguez Otero, L.M. (2016). *El arraigo de las violencias: la violencia intragénero*. México: Grañén Porrúa.
- Segato, R. (2016). *La guerra contra las mujeres*. Recuperado de https://www.traficantes.net/sites/default/files/pdfs/map45_segato_web.pdf
- Seoane, L. (2012). *Violencia de pareja hacia las mujeres en población adolescente y juvenil y sus implicaciones en la salud*. Recuperado de http://www.uah.es/otros/iguales/Documentos/Informe_Violencia_adolescentes.pdf
- Suárez, L. e Hernández, R.A. (2008). *Descolonizando el feminismo*. Madrid: Cátedra.
- Taillefer, L. (2008). *Orígenes del feminismo: textos de los siglos XVI al XVIII*. Madrid: Narcea.
- Valcárcel, A. (2008). *Feminismo en un mundo global*. Madrid: Cátedra.
- Villar, A. (Dir.). (2010). *Mujeres y mercado laboral en España. Cuatro estudios sobre discriminación salarial y la segregación laboral*. Bilbao: Fundación BBVA.

Competencias

No Plan de Estudos do Título de Grao en Traballo Social, indícase que as competencias ás que contribúe esta asignatura son as seguintes:

Competencias xerais:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.
- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atinxen ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

Competencias específicas:

- Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis axeitada de intervención.
- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Saber respostar a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir

cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.

- Saber identificar e traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran dito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise e síntese.
- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- Capacidade de traballo en equipo.
- Capacidade para as relacións interpersoais.
- Capacidade de recoñecemento á diversidade e á multiculturalidade.
- Capacidade de razoamento crítico.
- Capacidade de compromiso ético.
- Capacidade de aprendizaxe autónoma.
- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combina a docencia presencial de clases expositivas, interactivas, titoría en grupo reducido e o traballo persoal do alumnado. Preténdese que o alumnado, individual ou en equipo, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos, traballo con textos ou datos, aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

A finalidade das clases expositivas é a explicación dos aspectos básicos de cada tema establecidos no programa, proporcionando a información necesaria que permita ao alumnado a aprendizaxe autónoma.

A docencia interactiva pretende que o alumnado, individual ou grupal, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos, traballo con textos ou datos, aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

Na titoría presencial en grupo reducido, dinamízase, oriéntase e supervísase o traballo autónomo do alumnado, ao tempo que permite facer o seguimento e orientación na realización de tarefas e actividades derivadas do desenvolvemento individual e colectivo da docencia expositiva e interactiva.

A través das titorías individuais asesórase ao alumnado para o desenvolvemento das actividades propostas de realización autónoma e que supoñen un proceso de auto-aprendizaxe.

Poderán producirse cambios na metodoloxía da materia cando así sexa acordado entre a profesora e o alumnado e sempre que supoña unha mellora para a aprendizaxe.

Sistema de avaliación

A avaliación da materia realízase mediante unha avaliación continua e a superación de exames

A avaliación mediante exames ten un peso do 60% sobre a cualificación global, polo que o peso da avaliación

continua é do 40%.

É necesario alcanzar a cualificación mínima de Apto nos exames para poder sumarlle a puntuación pola avaliación continua. É necesario alcanzar como mínimo o 40% (1,6 puntos) da avaliación continua para poder facer a suma coa nota do exame.

CONTIDO DA AVALIACIÓN CONTINUA E PUNTUACIÓN MÁXIMA: (4 PTOS)

- Asistencia ás clases: 1 pto. (Clases expositivas: 0,5 e clases interactivas: 0,5)
- Tarefas prácticas: 3 ptos.

Na Guía da Materia que se entrega ao comezo das clases especificaranse as actividades previstas a realizar, as pautas e a puntuación para cada unha delas.

No caso de non asistir ás clases nas que se realizan tarefas puntuables, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas tarefas, coa elaboración de traballos e exercicios encomendados pola profesora. No momento en que se teña confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto coa profesora para o encargo da tarefa compensatoria no caso de que proceda a realización dunha actividade con puntuación.

PERSOAS CON DISPENSA DE ASISTENCIA

O alumnado que teña concedida a dispensa de asistencia seguirá a seguinte modalidade de avaliación:

- Exame: 60%.
- Avaliación continua: 40%.

As actividades de dispensa de asistencia colgaranse na web da EUTS (www.euts.es), no apartado da materia de Traballo Social e Xénero, en concreto, no espazo destinado á dispensa de asistencia. Neste espazo colgaranse a maiores os pautas de entrega de traballos, as puntuacións e os prazos estipulados para a entrega das tarefas. As actividades obrigatorias que se entreguen fora do prazo estipulado, terán unha penalización se a entrega se realiza nos 3 días hábiles seguintes. A partir do cuarto día a actividade non será nin avaliada, nin puntuada.

O alumnado poderá optar ao mesmo formato de exame que as persoas que se acollen á modalidade presencial, sempre e cando superasen o 40% das actividades de dispensa de asistencia (1,6 puntos). Excepcionalmente, logo de comunicación coa docente, poderase realizar un exame específico para esta modalidade, que versará sobre os contidos teóricos e prácticos relacionados con exercicios elaborados na modalidade de dispensa de asistencia.

O alumnado con dispensa de asistencia terá que contactar coa docente, por correo electrónico, telefonicamente ou presencialmente, nun prazo non superior a 10 días naturais desde a data da publicación da acta na que se recoñece dita concesión.

SISTEMA DE CONTROL DE ASISTENCIA

O sistema de control de asistencia é o establecido polo centro.

O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de asistencia a clase nas ensinanzas adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases e teña concedida a dispensa de asistencia, poderá compensar as faltas coa realización de exercicios e traballos de análise de textos seleccionados que deberá entregar por escrito e defenderá nunha titoría previamente acordada coa profesora.

Poderán producirse cambios no sistema de avaliación cando así sexa acordado entre a profesora e o alumnado, e sempre que supoña unha mellora para a aprendizaxe.

SISTEMA DE RECUPERACIÓN

- A recuperación do exame realizarase na data oficialmente establecida.
- Os traballos realizados nas clases, só se poderán recuperar cando as faltas estean xustificadas mediante resolución por parte da comisión.
- As persoas que non entregasen as actividades de dispensa de asistencia nos prazos establecidos, non poderán recuperalos na primeira convocatoria. Poderán optar a presentalos na convocatoria de xullo.

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas

Exercicios: 15 horas

Lectura de textos: 10 horas

Elaboración de traballos, visualización de material: 20 horas

Outras tarefas propostas: 4 horas

Total: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia ás clases é clave para que o alumnado poida ir construíndo o corpo teórico da materia que en todo momento orienta a aprendizaxe práctica.

A participación nas clases é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos, e para situar ao alumno/a en contextos profesionais.

Recoméndase ao alumnado que no desenvolvemento temporal da materia manteña un contacto periódico coa profesora encargada para a clarificación e a orientación bibliográfica precisa para poder afondar nas parcelas de maior interese para o alumnado.

Recoméndase a lectura da guía da materia, que se subirá á web da EUTS (www.euts.es) ao inicio do cuadrimestre.

Observacións

Debido ao límite de palabras no espazo destinado á bibliografía básica e complementaria infórmase que será ampliada na guía da materia..

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 2º Semestre de Titulacións de Grao
- **Docencia e Matrícula:** Terceiro Curso

Profesora: M^a del Carmen Viz Otero

Programa

Obxectivos da materia

- Coñecer o marco normativo, estrutura e funcionamento do sistema sanitario en relación á saúde mental.
- Ser capaz de identificar e valorar as necesidades sociais relacionadas cos problemas da saúde mental e a súa repercusión na vida das persoas afectadas, e as estratexias de atención e apoio pertinente en cada situación.
- Ser capaz de recoñecer as características dos problemas de saúde mental que dan lugar a necesidades de atención e apoios sociais.
- Coñecer e ser capaz de analizar os factores de risco, vulnerabilidade e protección no campo da saúde mental.
- Coñecer e ser capaz de aplicar e avaliar as políticas e os recursos sociais existentes no territorio.
- Ser capaz de deseñar e implementar proxectos de intervención desde o traballo social con persoas con problemas de saúde mental.
- Ser capaz de aplicar métodos, modelos e técnicas de traballo social na intervención con persoas con problemas de saúde mental.

Contidos

- Historia da enfermidade mental.
- Nocions básicas sobre os trastornos mentais.
- Prevención en saúde mental.
- Política social e marco normativo no campo da saúde mental.
- Traballo social nos distintos dispositivos de saúde mental: unidade de agudos, unidades de saúde mental, centro de día, unidade de larga estancia, unidade de rehabilitación psicosocial.

- Trabajo social e intervención desde a iniciativa social: as asociacións de familiares e enfermos mentais.

- A intervención co enfermo crónico. Redes de apoio social.

- Os grupos terapéuticos e de autoaxuda.

Bibliografía básica e complementaria

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

Gómez Lavín, C. e Zapata, R. (2000). *Psiquiatría, salud mental y trabajo social*. Pamplona: Ediciones Eunate.

Sobrino, A. e Rodríguez, A. (2008). *Intervención social en personas con enfermedades mentales graves y crónicas*. Madrid: Síntesis.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

America Psychiatric Association. (2014). *DSM-5. Manual Diagnóstico y estadístico de los trastornos mentales*. Washinton: Autor.

Anderson, G., Reiss, e D., Hogarti, G. (1988). *Esquizofrenia y familia. Guía práctica para la psicoeducación*. Buenos Aires: Amorroutu.

Belloch, A., Sandín, B. e Ramos, F. (1999). *Manual de psicopatología*. Madrid: McGraw-Hill

Caplan, G. (1993). *Aspectos preventivos en salud mental*. Barcelona: Paidós.

Colom, D. e Miranda, M. (Eds.). (1998). *Organizaciones de bienestar*. Zaragoza: Mira.

Desviat, M. e Morena, A. (Eds.). (2012). *Acciones de salud mental en la comunidad*. Madrid: Asociación Española de Neuropsiquiatría.

Feixas, G. e Miró, M. T. (1993). *Aproximaciones a la psicoterapia*. Barcelona: Paidós.

García, J., A. Espino, e Lara, L. (1998). *La psiquiatría en la España de fin de siglo*. Madrid: Díaz de Santos.

Goffman, E. (1989). *Estigma. La identidad deteriorada*. Buenos Aires: Amorrortu editores.

Goffman, E. (1972). *Internados: Ensayos sobre la situación social de los enfermos mentales*. Buenos Aires: Amorrortu Editores.

Goldberg, D. e Huxley, P. (1990). *Enfermedad mental en la comunidad*. Avilés: Editorial Nieva.

Ituarte, A. (1992). *Procedimiento y proceso en Trabajo Social Clínico*. Madrid: Consejo General de Colegios Oficiales de Diplomados en Trabajo Social y Asistentes Sociales.

Liberman, R.P. (1993). *La rehabilitación integral del enfermo mental crónico*. Barcelona: Martínez Roca.

Martí-Tusquets, J.L. (1976). *Psiquiatría Social*. Barcelona: Herder.

Martínez Román, M. A. (1992). Los enfermos mentales crónicos como usuarios de los servicios sociales. En J. Garcés e M. A. Martínez (Coords.), *Necesidades Colectivas y Servicios Sociales* (pp. 127-146). Alicante: Diputación de Alicante.

Mateos, R. e Rodríguez, A. (1989). Estudio de epidemiología psiquiátrica na Comunidade Autónoma Galega. *Documentación básica, nº 9*.

OMS. (1992). *Clasificación Internacional de Enfermedades. Trastornos Mentales y del Comportamiento*, (10ª edición). Madrid: Meditor.

Rebolledo, S. (Coord.). (1997). *Rehabilitación Psiquiátrica. Rehabilitación psicosocial de personas con trastornos mentales crónicos*. Santiago de Compostela: USC.

Retolaza, A. (2009). *Trastornos mentales comunes: manual de orientación*. Madrid: Asociación Española de Neuropsiquiatría.

Rivas, F. (Coord.). (2000). *La Psicosis en la comunidad*. Madrid: Asociación Española de Neuropsiquiatría.

Rodríguez, A. (Coord.). (2002). *Rehabilitación psicosocial de personas con trastornos mentales crónicos*. Madrid: Pirámide.

Rogers, C. (1994). *El proceso de convertirse en persona*. Barcelona: Paidós

Salcedo, D. (2001). La rebelión ética. Principios de Trabajo Social en el ámbito de la salud mental. *Revista Trabajo Social y Salud*, 40,15-42.

Sobrino, A. e Rodríguez, A. (2008). *Intervención social en personas con enfermedades mentales graves y crónicas*.

Madrid: Síntesis.

Watt, F. e Bennett, D. (1990). *Rehabilitación psiquiátrica. Teoría y práctica*. Buenos Aires: Limusa.

Competencias

Competencias xerais:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vanguardia do coñecemento neste campo.
- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que incumben ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

Competencias específicas:

- Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis adecuada de intervención.
- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Saber responder a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.
- Desenvolver aptitudes para saber apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver.
- Saber identificar e traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e evaluando as situacións e circunstancias que configuran devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos.

Competencias Transversais:

- Capacidade de análise e síntese
- Capacidade de comunicación oral e escrita
- Capacidade de traballo en equipo
- Capacidade para as relacións interpersonales
- Capacidade de recoñecemento á diversidade e a multiculturalidade
- Capacidade de razoamento crítico
- Capacidade de compromiso ético
- Capacidade de aprendizaxe autónoma
- Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

Impartirase docencia expositiva, interactiva e titoría presencial en grupo reducido de acordo ó plan de estudos vixente.

O desenvolvemento máis pormenorizado da materia recolleráse na guía docente.

Sistema de avaliación

A avaliación farase a través de:

- Exame final (80%)
- Avaliación continua (20%): Asistencia e participación, 10%, presentación traballos, 10%.

No caso de non asistir ás clases nas que se realizan tarefas puntuables, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, estas tarefas poden compensarse coa elaboración de traballos e exercicios que sexan encomendados pola profesora. Unha vez se teña confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto coa profesora para o encargo da tarefa compensatoria

SISTEMA DE CONTROL DE ASISTENCIA:

O sistema de control de asistencia é o establecido polo centro. O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de Asistencia a Clases nas Ensinanzas Adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases e teña concedida a dispensa de asistencia poderá compensar as faltas coa realización de exercicios de análise de textos, que deberá entregar por escrito e defenderá nunha titoría previamente acordada coa profesora.

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas.

Exercicios que corresponden á docencia interactiva: 15 horas

Lectura textos: 10 horas.

Elaboración de traballos, visualización de materia: 20 horas

Outras tarefas: 4 horas

TOTAL: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

- Seguir a materia con continuidade desde o principio de curso
- Traballar con esmero cada unha das actividades da materia
- Nos traballos colectivos, usar bibliografía complementaria de ampliación e contraste.
- Coidar a estrutura, presentación e redacción dos traballos
- Analizar no contexto próximo os servizos de saúde mental da poboación

Recomendación previa: ter cursada a materia de Traballo Social e Saúde..

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 2º Semestre de Titulacións de Grao
- **Docencia e Matrícula:** Terceiro Curso

Profesora: Rocío Gómez Juncal

Programa

Obxectivos da materia

- Coñecer o marco normativo de referencia da atención social ás persoas maiores.
- Coñecer os principais métodos e técnicas para interactuar con persoas maiores para promover cambios e mellorar as súas oportunidades vitais.
- Coñecer e ser capaz de aplicar os métodos específicos para intervir con maiores.
- Ser capaz de identificar situacións sociais de risco.
- Ser capaz de aplicar os métodos de valoración das necesidades e as opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención dende o traballo social.
- Ser capaz de promover redes sociais para facer fronte a necesidades das persoas maiores.
- Ser capaz de detectar e afrontar situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Coñecer e ser capaz de xestionar e avaliar as políticas e os recursos sociais existentes a nivel territorial no ámbito dos maiores.
- Ser capaz de deseñar e implementar proxectos de intervención dende o Traballo Social con persoas maiores.

Contidos

- I. As persoas maiores: perspectiva histórica e delimitación conceptual.
- II. Aspectos básicos da intervención con persoas maiores.
- III. A valoración das necesidades das persoas maiores.
- IV. Persoas en situación de dependencia.
- V. Alzheimer e outras demencias.
- VI. Envellecemento activo.
- VII. Persoas maiores vítimas de malos tratos.
- VIII. O fin da vida: morte e dó.

Bibliografía básica e complementaria

BÁSICA:

- Castañeda, P. J. (2009). *Vejez, dependencia y salud*. Madrid: Pirámide.
- Decalmer, P. e Glendenning, F. (2000). *El maltrato a las personas mayores*. Barcelona: Paidós.

- Delicado, M. V. (Coord.). (2011). *Sin respiro. Cuidadores familiares: calidad de vida, repercusión de los cuidados y apoyos recibidos*. Madrid: Talasa.
- Fernández-Ballesteros, R. (Dir.). (2001). *Gerontología Social*. Madrid: Pirámide.
- Leturia, M. e Uriarte, A. (1998). *Intervención psicosocial en gerontología. Manual práctico*. Madrid: Cáritas.
- Leturia, F. J., Yanguas, J. J., Arriola, E. e Uriarte, A. (2001). *La valoración de las personas mayores: evaluar para conocer, conocer para intervenir*. Madrid: Cáritas.
- Martín, M. (Ed.). (2003). *Trabajo Social en Gerontología*. Madrid: Síntesis.
- Martínez, T. (2011). *La atención gerontológica centrada en la persona. Guía para profesionales de centros y servicios de atención a personas mayores en situación de fragilidad o dependencia*. Vitoria: Departamento de Empleo y Asuntos sociales. Gobierno Vasco.
- Moya, A. e Barbero, J. (2005). *Malos tratos a personas mayores: Guía de actuación*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.
- Organización Mundial de la Salud. (2002). Envejecimiento activo: un marco político. *Revista Española de Geriatría y Gerontología*, 37(S2) , 74-105.
- Pérez, V., Musitu, G. e Moreno, D. (2011). *Familiares cuidadores de mayores. Una ardua y silenciosa labor*. Madrid: Dykinson,
- Pinazo, S. e Sánchez, M. (Dirs.). (2005). *Gerontología. Actualización, innovación y propuestas*. Madrid: Pearson.
- Sarasola, J. L. (2015). *Trabajo social y servicios sociales para personas mayores*. Sevilla: Universidad Pablo Olavide.
- Xunta de Galicia. (2003). *Preguntas arredor do Alzheimer*. Santiago de Compostela: Autor.

COMPLEMENTARIA :

- Belsky, J. K. (2001). *Psicología del envejecimiento*. Madrid: Paraninfo.
- Carretero, S., Garcés, J., Ródena, F. e Sanjosé, V. (2006). *La sobrecarga de las personas dependientes. Análisis y propuestas de intervención psicosocial*. Valencia: Tirant lo Blanch.
- Delgado, A. M., Oliver, R. e De Heredia, I. B. (2010). *Vejez, discapacidad y dependencia*. Barcelona: Bosch.
- Gálvez, J. (Coord.). (2009). *Mayores activos. Propuestas para una actividad física saludable*. Madrid: MADSL.
- García Sánchez, E. (2009). *La dependencia y los mayores*. Albacete: Altaban.
- Giró, J. (Coord.). (2009). *Envejecimiento, tiempo libre y gestión del ocio*. Logroño: Universidad de la Rioja.
- Goikoetxea, M. J., Zurbanobeaskoetxea, L., Mosquera, A. e Pablos, B. (2015). *Código ético para la atención sociosanitaria a las personas mayores*. Bilbao: Universidad de Deusto.
- Imsero. (2005). *Cuidados a las personas mayores en los hogares es pañoles. El entorno familiar*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.
- Kane, R. A. e Kane, R. L. (1993). *Evaluación de las necesidades en los ancianos*. Barcelona: Fundación Caja Madrid.
- Paniagua, R. (2015). *La ética del cuidado y mayores: los cuidados a las personas mayores desde un horizonte ético y en la búsqueda de la calidad de vida*. Madrid: Fundación europea para el estudio y reflexión ética. Recuperado de: <http://enfermeriacomunitaria.org/web/attachments/article/1418/La%20E%CC%81tica%20del%20Cuidado%20y%20Mayores.pdf>

Competencias

Según o Plan de Estudos do Grao en Traballo Social, as competencias ás que contribúe esta materia son as seguintes:

Competencias xerais:

- Posuir e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.
- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atinxen ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

Competencias específicas:

- Establecer relacións profesionais co fin de identificar a forma máis axeitada de intervención.

- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Saber responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguemento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise e síntese.
- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- Capacidade de traballo en equipo.
- Capacidade para as relacións interpersoais.
- Capacidade de razoamento crítico.
- Capacidade de compromiso ético.
- Capacidade de aprendizaxe autónoma.
- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A proposta metodolóxica pretende combinar o formato maxistral das clases expositivas coas metodoloxías activas e participativas das clases interactivas, titoría en grupo reducido e co traballo autónomo e a autoaprendizaxe por parte do alumnado.

As actividades presenciais expositivas co grupo clase completo terán como obxectivo introducir e explicar o sentido dos distintos temas da materia, clarificar conceptos básicos, orientar a realización de traballo e estudo por parte do alumnado, relacionar os contidos e facilitar a aprendizaxe significativa.

As clases interactivas irán encamiñadas a profundizar en aspectos concretos das clases teóricas e consistirán na realización de diferentes actividades a través das cales se pretende que o alumnado aprenda, entre outras cousas, a manexar diferentes fontes de información, a transferir coñecementos teóricos á práctica, e a elaborar e presentar informes.

A concreción das tarefas que se requirirán, así como do material necesario serán presentados ao alumnado nas correspondentes interactivas.

Realizaranse sesións presenciais nas que o/a profesor/a dinamiza, orienta, e supervisa o traballo autónomo do alumnado en grupos reducidos. Así mesmo, permite facer un seguimento e orientación do alumnado na realización das tarefas e actividades derivadas do desenvolvemento persoal ou colectivo da docencia expositiva e interactiva. Nestas sesións realizarase un seguimento do traballo a realiar na materia. A asistencia será obligatoria para poder presentar o traballo.

Sistema de avaliación

A avaliación da materia inclúe:

a) Unha avaliación continua a través da asistencia, a participación e a realización de traballos nas sesións interactivas. A avaliación continua terá un peso do 40% sobre o total.

O contido da avaliación continua será: (a) a lectura de textos e realización de exercicios sobre os textos (1 punto), (b) presentación grupal dun tema (1 punto), (c) elaboración dun proxecto grupal ou individual (1 puntos), (d) exposición

do proxecto (0.5 puntos) e (e) asistencia (0.5 puntos).

b) A realización dun exame sobre os contidos teóricos e prácticos impartidos, ao que corresponderá o 60% do peso da calificación final. O exame será tipo test e de resposta curta.

Observacións:

1. A ausencia inustificada ás clases interactivas conleva a imposibilidade de presentar os traballos correspondentes ás mesmas (tanto na convocatoria ordinaria como na de recuperación).

2. A nota correspondente ás ausencias inustificadas ás sesións interactivas é irrecuperable.

3. Para poder superar a materia será imprescindible ter aprobado o exame teórico.

O alumnado que teña concedida a dispensa de asistencia seguirá un sistema de avaliación alternativo ao anterior. Dito sistema constará dunha proba escrita sobre os contidos teóricos (80%) e a realización dun traballo titorizado sobre algún/s dos temas estudados (20%).

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudio autónomo individual ou en grupo: 50 horas

Exercicios: 15 horas

Lectura de textos: 10 horas

Elaboración de traballos, visualización de material: 24 horas

Total: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

Dado o carácter optativo da asignatura e a súa ubicación no plan de estudos, non se indican requisitos previos para a súa superación. Non obstante, é importante que o alumnado se implique activamente desde o comezo na dinámica e funcionamento da materia para poder superala con éxito. Igualmente, recoméndase unha abordaxe comprensiva e significativa da mesma para o que resulta aconsellable a asistencia regular ás clases expositivas.

G3171349 - Traballo Social e Inclusión Social (Procesos e Problemas sobre os que actúa o Traballo Social) - Curso 2018/2019

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 2º Semestre de Titulacións de Grao
- **Docencia e Matrícula:** Terceiro Curso

Profesora: Lorena Añón Loureiro

Programa

Obxectivos da materia

- Coñecer e comprender de forma crítica os principais aspectos das desigualdades sociais, do conflito social, os mecanismos de poder, de dominación, explotación e alienación, e as perspectivas das diversas ciencias sociais sobre eses procesos e mecanismos.
- Ser capaz de avaliar o modo no que os desequilibrios e desigualdades sociais impactan nas relacións humanas e xeran situacións de necesidade diferencial, vulnerabilidade e marxinação, incorporando o respecto aos dereitos fundamentais.
- Ser capaz de aplicar mecanismos de identificación e análise dos problemas sociais, nos que intervén o Traballo Social e as formas de intervención para combatelas.
- Coñecer e ser capaz de aplicar as políticas sociais e os recursos de apoio en procesos de inclusión social.
- Ser capaz de deseñar e implementar proxectos de intervención desde o traballo social orientados á inclusión social.

Contidos

Tema I. A linguaxe crea realidades: dialogar e comprender para crear novas categorías desde o traballo social.

- I.1.- Conceptualización: relacións e diferenzas.
- I.2.- Facer visible o invisible: situacións e causas desde unha visión sistémica.
- I.3.- Mecanismos e procesos de exclusión: o risco de colectivizar.

Tema II. Políticas públicas de Inclusión Social: da análise ao debate.

- II.1.- A nivel Europeo e Estatal.
- II.2.- A nivel Autonómico.

Tema III. A intervención no ámbito da inclusión social desde o traballo social: abordaxe do estigma desde a teoría e a praxe, ferramentas e recursos.

III.1.- O estigma.

III.2.- O abordaxe desde un enfoque de dereitos: modelos de inclusión social

III.3.- Ferramentas, técnicas e instrumentos: os equipos de inclusión e os itinerarios de inclusión activa.

Tema IV. A intervención desde o traballo social con persoas en situación de risco de exclusión social.

IV.1.- Intervención desde o traballo social con persoas sen fogar.

IV.2.- Intervención desde o traballo social con persoas de etnia xitana.

IV.3.- Intervención desde o traballo social ante situacións de desafiuzamento.

IV.4.- Intervención desde o traballo social con persoas novas en situación de vulnerabilidade.

IV.5.- Intervención desde o traballo social con outras persoas en situación de risco e/ou exclusión social.

Tema V. Boas prácticas en inclusión e cidadanía activa: modelos, intervencións e redes.

V.1.- Proxecto Inclúe: baseado en I+D+I para a inclusión social.

V.2.- Plataforma Europea contra a Pobreza e a Exclusión Social.

V.3.- EAPN España, EAPN Galicia.

V.4.- Entidades que traballan pola inclusión social en Galicia: exemplos de boa praxe e alianzas.

Bibliografía básica e complementaria

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

Alemán, C. e Garcés, J. (1997). *Política Social*. Madrid: McGrawhill.

Ballester, LL., Caride, J.A., Melendro, M. e Montserrat, C. (2016). *Jóvenes que construyen futuros: de la exclusión a la inclusión social*. Santiago: USC.

Bauman, Z. (2000). *Trabajo, consumismo y nuevos pobres*. Barcelona: Gedisa.

Beck, U. (1998). *La sociedad del riesgo: hacia una nueva modernidad*. Barcelona: Paidós.

Blanco, J; Kortajarena, N. e Romero, V. (Coords.). (2015). *Manual Inclue. Unha ferramenta para la aplicación de un nuevo enfoque en la atención a personas en situación de exclusión social*. Recuperado de <http://www.emaus.com/pdf/1-%20Modelo%20INCLUE.20vers%20cast..pdf>

Bremner, R.H. (1993). *Desde lo más bajo: el descubrimiento de la pobreza en Estados Unidos*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Seguridad Social.

Castel, R. (1991). Los desafiuzados. Precariedad del Trabajo y Vulnerabilidade Relacional. *Revista Utopía*, 3, 28-35.

Castel, R. (1997). *La metamorfosis de la cuestión social. Una crónica del asalariado*. Barcelona: Paidós.

Decreto 61/2016, do 11 de febreiro, polo que se define a Carteira de servizos sociais de inclusión. Diario Oficial de Galicia, 108, de 8 de xuño de 2016.

Esquirol, J. M. (2010). *El respeto o la mirada atenta* (3ª ed.). Barcelona: Gedisa.

Fundación FOESSA. (2014). *VII Informe sobre exclusión y desarrollo social en España*. Madrid: Fundación FOESSA.

Karsz, S. (2004). *La exclusión: bordeando sus fronteras. Definiciones y matices*. Barcelona: Gedisa Editorial.

Lei 10/2013, de 27 de novembro, de inclusión social de Galicia. Diario Oficial de Galicia, 249, de 31 de decembro de 2013.

López-Aranguren, E. (2005). *Problemas sociales. Desigualdad, pobreza, exclusión social*. Madrid: Biblioteca Nueva.

Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. (2014). *Plan Nacional de Acción para la Inclusión Social del Reino de España 2013-2016*. Recuperado de

http://www.lamoncloa.gob.es/espana/eh14/social/Documents/PlanNacionalAccionInclusionSocial_2013_2016.pdf

Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. (2014). *Promoción de la Inclusión Social a través de los Fondos Estructurales y de la Inversión de la UE (2014-2020)*. Recuperado de

http://www.msssi.gob.es/destacados/docs/Guia_Inclusion_social_y_Fondos_estructurales.pdf

Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. (2015). *Estrategia Nacional Integral para Personas Sin Hogar 2015-2020*. Recuperado de <http://www.msssi.gob.es/ssi/familiasInfancia/inclusionSocial/docs/ENIPSH.pdf>

Orde de 15 de xaneiro de 2008 pola que se regulan os requisitos específicos que deben cumprir os centros de inclusión e emerxencia social. Diario Oficial de Galicia, 33, de 15 de febreiro de 2015.

Raya, E. (2010). Aplicaciones de una herramienta para el diagnóstico y la investigación en exclusión social. *Revista de Trabajo Social y Acción Social*, 58, 117-136.

Rubio, M.J. e Monteros, S. (2002). *La exclusión social. Teoría y práctica de la intervención*. Madrid: CSS.

Smale, G., Tuson, G. e Statham, D. (2015). *Problemas sociales y trabajo social* (2ª ed.). Madrid: Ediciones Morata.

Xunta de Galicia. (2014). *Estratexia de Inclusión Social de Galicia 2014-2020*. Recuperado de http://benestar.xunta.es/export/sites/default/Benestar/Biblioteca/Documentos/Plans_e_programas/estratexia_inclusion_social_galicia_2014_2020.pdf

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA:

- Bauman, Z. (2011). *Trabajo, consumismo y nuevos pobres*. Barcelona: Gedisa Editorial.
- Boal, A. (2009). *Teatro del Oprimido*. Barcelona: Alba.
- Cabrera, P. J. (2005). *Nuevas tecnologías y exclusión social. Un estudio sobre las posibilidades de las TIC en la lucha contra la inclusión social en España*. Madrid: Fundación Telefónica.
- EAPN ESPAÑA. (2012). *Guía metodológica sobre el proyecto de intervención social*. Recuperada de http://www.eapn.es/ARCHIVO/documentos/recursos/2/1159_Ciclo_Jonas.pdf
- EAPN ESPAÑA. (2012). *Guía metodológica de participación social de las personas en situación de pobreza y exclusión social*. Recuperada de http://www.eapn.es/ARCHIVO/documentos/recursos/2/guia_participacion.pdf
- EAPN ESPAÑA. (2014). *Manual de Sensibilización ante la Exclusión Social*. Recuperado de http://www.eapn.es/ARCHIVO/documentos/recursos/2/1417437063_manual_sensibilizacion.pdf
- EAPN Madrid. (2013). *El Modelo Housing First, una oportunidad para la erradicación del sinhogarismo en la Comunidad de Madrid*. Madrid: Autor.
- Freire, P. (2012). *Pedagogía del oprimido*. Madrid: Siglo XXI.
- García Fraga, J.D. (2018). *Intervención sociolaboral con colectivos en riesgo de exclusión social*. Jaén: Fundación Alcalá.
- Fundación Tomillo. (2003). *Orientación Sociolaboral Basada en Itinerarios: una propuesta metodológica para la intervención con personas en riesgo de exclusión*. Madrid: Autor.
- Martínez, U. e Gómez, E.J. (2006). Luces y sombras en el concepto de ciudadanía. *Documentación Social*, 140, 205-218.
- Raya, E. (2006). *Indicadores de exclusión social: una aproximación al estudio aplicado de la exclusión*. Bilbao: Universidad del País Vasco.
- Raya, E. e Hernández, M. (2014). *Acompañar los procesos de inclusión social: del análisis de la inclusión a la intervención social*. Recuperado de <file:///C:/Users/Usuario/AppData/Local/Temp/Dialnet->
- Sennett, R. (2012). *El respeto: sobre la dignidad del hombre en un mundo de desigualdad* (3ª ed.). Barcelona: Anagrama.
- Subiratas, J. (2006). *Fragilidades vecinas. Narraciones biográficas de exclusión social urbana*. Barcelona: Icaria

Competencias

XENÉRICAS:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.
- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que incumben ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

ESPECÍFICAS:

- Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis adecuada de intervención.
- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Saber responder a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.

- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.

- Saber identificar e traballar cos comportamentos que representan un risco para o sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran devandito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos.

TRANSVERSALES:

- Capacidade de análise e síntese.
- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- Capacidade de traballo en equipo.
- Capacidade para as relacións interpersoais.
- Capacidade de recoñecemento á diversidade e a multiculturalidade.
- Capacidade de razoamento crítico.
- Capacidade de compromiso ético.
- Capacidade de aprendizaxe autónoma.
- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combina a docencia presencial de clases expositivas, interactivas, titoría en grupo reducido e o traballo persoal do alumnado. Preténdese que o alumnado, individual ou en equipo, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos, traballo con textos ou datos, aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

A finalidade das clases expositivas é a explicación dos aspectos básicos de cada tema establecidos no programa, proporcionando a información necesaria que permita ao alumnado a aprendizaxe autónoma.

A docencia interactiva pretende que o alumnado, individual ou grupal, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos, traballo con textos ou datos, aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

Na titoría presencial en grupo reducido, dinamízase, oriéntase e supervísase o traballo autónomo do alumnado, ao tempo que permite facer o seguimento e orientación na realización de tarefas e actividades derivadas do desenvolvemento individual e colectivo da docencia expositiva e interactiva.

A través das titorías individuais asesórase ao alumnado para o desenvolvemento das actividades propostas de realización autónoma e que supoñen un proceso de auto-aprendizaxe.

Poderán producirse cambios na metodoloxía da materia cando así sexa acordado entre a profesora e o alumnado e sempre que supoña unha mellora para a aprendizaxe.

Sistema de avaliación

A avaliación da materia realízase mediante unha avaliación continua e a superación de exames

A avaliación mediante exames ten un peso do 60% sobre a cualificación global, polo que o peso da avaliación continua é do 40%.

É necesario alcanzar a cualificación mínima de Apto/a nos exames para poder sumarlle a puntuación pola avaliación continua. É necesario alcanzar como mínimo o 40% (1,6 puntos) da avaliación continua para poder facer a suma coa nota do exame.

CONTIDO DA AVALIACIÓN CONTINUA E PUNTUACIÓN MÁXIMA: (4 PTOS)

- Asistencia ás clases: 1 pto. (Clases expositivas: 0,5 e clases interactivas: 0,5)
- Tarefas prácticas: 3 ptos.

Na Guía da Materia que se entrega ao comezo das clases especificaranse as actividades previstas a realizar, as pautas e a puntuación para cada unha delas.

No caso de non asistir ás clases nas que se realizan tarefas puntuables, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas tarefas, coa elaboración de traballos e exercicios encomendados pola profesora. Unha vez que se teña confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto coa profesora para o encargo da tarefa compensatoria no caso de que proceda a realización dunha actividade puntuable.

PERSOAS CON DISPENSA DE ASISTENCIA

O alumnado que teña concedida a dispensa de asistencia seguirá a seguinte modalidade de avaliación:

- Exame: 60%.
- Avaliación continua: 40%.

As actividades de dispensa de asistencia colgaranse na web da EUTS (www.euts.es), no apartado da materia de Traballo Social e Inclusión Social, en concreto, no espazo destinado á dispensa de asistencia. Neste espazo colgaranse a maiores os pautas de entrega de traballos, as puntuacións e os prazos estipulados para a entrega das tarefas. As actividades obrigatorias que se entreguen fora do prazo estipulado, terán unha penalización se a entrega se realiza nos 3 días hábiles seguintes. A partir do cuarto día a actividade non será nin avaliada, nin puntuada.

O alumnado poderá optar ao mesmo formato de exame que as persoas que se acollen á modalidade presencial, sempre e cando superasen o 40% das actividades de dispensa de asistencia (1,6 puntos). Excepcionalmente, logo de comunicación coa docente, poderase realizar un exame específico para esta modalidade, que versará sobre os contidos teóricos e sobre contidos prácticos relacionados con exercicios elaborados na modalidade de dispensa de asistencia.

O alumnado con dispensa de asistencia terá que contactar coa docente, por correo electrónico, telefonicamente ou presencialmente, nun prazo non superior a 10 días naturais desde a data da publicación da acta na que se recoñece dita concesión.

SISTEMA DE CONTROL DE ASISTENCIA

O sistema de control de asistencia é o establecido polo centro.

O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de asistencia a clase nas ensinanzas adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases e teña concedida a dispensa de asistencia, poderá compensar as faltas coa realización de exercicios e traballos de análise de textos seleccionados que deberá entregar por escrito e defenderá nunha titoría previamente acordada coa profesora.

Poderán producirse cambios no sistema de avaliación cando así sexa acordado entre a profesora e o alumnado, e sempre que supoña unha mellora para a aprendizaxe.

SISTEMA DE RECUPERACIÓN

- A recuperación do exame realizarase na data oficialmente establecida.
- Os traballos realizados nas clases, só se poderán recuperar cando se teña confirmación da xustificación das faltas.
- As persoas que non entregasen as actividades de dispensa de asistencia nos prazos establecidos, non poderán recuperalos na primeira convocatoria. Poderán optar a presentalos na convocatoria de xullo.

Tempo de estudo e traballo persoal

Traballo persoal do alumnado.

- Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas.
- Exercicios: 15 horas.
- Lectura de textos: 10 horas.
- Elaboración de traballos, visualización de material: 20 horas.
- Outras tarefas propostas: 4 horas.
- TOTAL: 99 horas.

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia ás clases é clave para que o alumnado poida ir construíndo o corpo teórico da materia que en todo momento orienta a aprendizaxe práctica.

A participación nas clases é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos, e para situar ao alumnado en contextos profesionais.

Recoméndase ao alumnado que no desenvolvemento temporal da materia manteña un contacto periódico coa profesora encargada para a clarificación e a orientación bibliográfica precisa para poder afondar nas parcelas de maior interese para o alumnado.

Recoméndase a lectura da guía da materia, que se subirá á web da EUTS (www.euts.es) ao inicio do cuadrimestre.

Observacións

Debido ao límite de palabras no espazo destinado á bibliografía básica e complementaria infórmase que será ampliada na guía da materia.

Optativas asignadas a 4º curso

1º cuatrimestre

O alumnado de 3º pode matricularse nas materias optativas asignadas a 4º

A asignación a un curso concreto repercute únicamente na elaboración dos horarios dese curso

G3171441 - Mediación e Xestión do Conflito en Traballo Social (O Traballo Social: Conceptos, Métodos, Teorías e Aplicación) - Curso 2018/2019

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao
- **Docencia e Matrícula:** Cuarto curso

Profesora: Lourdes Besada Agra

Programa

Obxectivos da materia

- Coñecer os principais métodos e técnicas para interactuar con individuos, familias, grupos e comunidades para promover cambios, desenvolvementos e mellorar as súas oportunidades vitais.
- Ser capaz de aplicar as estratexias de resolución de conflitos por medio da negociación e a mediación.
- Coñecer e ter adestramento nas habilidades e técnicas que permitan a xestión de conflitos a nivel interpersoal, grupal e intergrupal.
- Ser capaz de utilizar claves verbais e non verbais para guiar a mediación.
- Ser capaz de establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis axeitada de intervención e de aclarar e negociar a finalidade de tales contactos e os límites da súa implicación.
- Coñecer e ser capaz de aplicar os métodos específicos para a xestión e resolución de conflitos.

Contidos

TEMA I: A mediación como alternativa para a resolución de conflitos: Concepto e marco de referencia. Mediación e traballo social.

TEMA II: O conflito: Análise, proceso e xestión.

TEMA III: O proceso de mediación: secuencias, fases e técnicas.

TEMA IV: A figura do mediador. Rol e competencias profesionais.

TEMA V: Marco normativo da mediación.

TEMA VI: Ámbitos da mediación.

Bibliografía básica e complementaria

Bibliografía básica

Alés, J. e Mata, J.D. (2016). *Manual práctico para Mediadores. El Ministerio de la Mediación. Cómo gestionar un conflicto desde sus cenizas*. Barcelona: Atelier.

Barona, S. (2011). *Mediación penal. Fundamentos, fines y régimen jurídico*. Valencia: Tirant Lo Blanch.

Bouché, J.H. e Hidalgo, F. (2009). *Mediación Familiar* (Vol. I). Madrid: Dykinson, S.L.

Bouché, J.H. e Hidalgo, F. (2010). *Mediación Familiar* (Vol. III). Madrid: Dykinson, S.L.

Cornelius, H. e Faire S. (1998). *Tú ganas yo gano. Cómo resolver conflictos creativamente*. Madrid: Gaia ediciones.

Diego de, R. e Guillén, C. (2008). *Mediación. Procesos, tácticas y técnicas*. Madrid: Pirámide.

Diez, F. e Tapia, G. (1999). *Herramientas para Trabajar en Mediación*. Barcelona: Paidós.

Fernández, S. (2009). *Teoría y práctica de la Mediación. La gestión alternativa de los conflictos sociales*. Murcia: Editum.

- García, F. J., Vaquer, A. V. e Gomis, C. (2010). *Intervención y mediación familiar*. Castellón de la Plana: Universitat Jaume I.
- Munduate, L. e Medina, F.J. (Coords). (2011). *Gestión del conflicto, negociación y mediación*. Madrid: Pirámide.
- Poyatos, A. (Coord.). (2003). *Mediación familiar y social en diferentes contextos*. Valencia: Nau Llibres.
- Redorta, J. (2004). *Cómo analizar los conflictos: La tipología de conflictos como herramienta de mediación*. Barcelona: Paidós.
- Ripol-Millet, A. (2011). *Estrategias de mediación en asuntos familiares*. Madrid: Cometa.
- Rodríguez García, C. (2015). *Manual de Mediación Civil y Mercantil. Construyendo diálogos para gestionar conflictos*. Logroño: Universidad Internacional de la Rioja.
- Rodríguez Llamas, S. (2010). *La mediación familiar en España. Fundamento, concepto y modelos jurídicos*. Valencia: Tirant Lo Blanch.
- Rondón, L.M. (2012). *Bases para la mediación familiar*. Valencia: Tirant Lo Blanch.
- Six, J.F. (1997). *Dinámica de la Mediación*. Barcelona: Paidós.
- Soletto, H. (Dir.). (2013). *Mediación y resolución de conflictos: Técnicas y ámbitos*. Madrid: Tecnos.
- Souto, E. (2012). *Mediación Familiar*. Madrid: Dykinson.
- Suares, M. (1999). *La mediación. Conducción de disputas. Comunicación y técnicas*. Barcelona: Paidós.
- Suares, M. (2003). *Mediando en sistemas familiares*. Barcelona: Paidós.
- Tapia, G. e Díez, F. (1999). *Herramientas para trabajar en mediación*. Barcelona: Paidós.
- Whatling, T. (2013). *Mediación: Habilidades y estrategias. Guía práctica*. Madrid: Narcea.

Bibliografía complementaria

- Bernal, T (1988). *La mediación familiar. Una solución a los conflictos de ruptura de pareja*. Madrid: Colex
- Bolaños, I. (2000). *La construcción de un espacio cooperativo en mediación familiar*. Barcelona: Paidós.
- Escabajal, A. (2010). *Interculturalidad, mediación y trabajo colaborativo*. Madrid: Nancea.
- Haynes, J. M. (1995). *Fundamentos de la Mediación Familiar*. Madrid: Gaia ediciones.
- Munduate, L., Martínez, J.M. (2004). *Conflicto y negociación*. Madrid: Pirámide.
- Soletto, H. (Dir.). (2011). *Mediación y resolución de conflictos: Técnicas y ámbitos*. Madrid: Tecnos.

Competencias

Competencias Xenéricas:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento nese campo.

Competencias Específicas:

- Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis axeitada de intervención.
- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas acerca das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Saber responder a situacións de crise valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.
- Saber identificar e traballar cos comportamentos que representan un risco para ol sistema cliente identificando e avaliando as situacións e circunstancias que configuran dito comportamento e elaborando estratexias de modificación dos mesmos.
- Coñecer e utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa e complementaria de conflitos en diversos ámbitos, tales como o familiar, escolar, comunitario e intercultural.
- Diferenciar e actuar na resolución de situacións de risco previa identificación e definición da natureza deste.
- Identificar, minimizar e xestionar o risco cara a un mesmo e os colegas a través da planificación, revisión e seguimento de accións para limitar o estrés e o risco.
- Desenvolver aptitudes para traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdisciplinares e

multiorganizacionais co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración destes contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtivo os posibles desacordos existentes.

- Xestionar conflitos, dilemas e problemas éticos complexos identificando estes, deseñando estratexias de superación e reflexionando sobre os seus resultados.

Competencias Transversais:

- Capacidade de análise e síntese.
- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- Capacidade de resolución de problemas
- Capacidade de traballo en equipo.
- Capacidade para as relacións interpersoais.
- Capacidade de razoamento crítico.
- Capacidade de compromiso ético.
- Capacidade de aprendizaxe autónomo.
- Capacidade de adaptación a novas situacións.
- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía empregada combina a docencia presencial de clases expositivas, interactivas e titoría presencial en grupo reducido

A finalidade das clases expositivas é a explicación dos aspectos básicos de cada tema establecido no programa, proporcionando a información necesaria que permita ao alumnado a aprendizaxe autónoma.

A docencia interactiva pretende que o alumnado, individual ou grupalmente, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos; traballo con textos ou datos; aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

A través das titorías asesórase ao alumnado para o desenvolvemento das actividades propostas de realización autónoma polo/a alumno/a, que supoñen un proceso de autoaprendizaxe.

Na titoría presencial en grupo reducido, dinamízase, oriéntase e supervísase o traballo autónomo do alumnado, ao tempo que permite facer o seguimento e orientación na realización de tarefas e actividades derivadas do desenvolvemento individual e colectivo da docencia expositiva e interactiva.

Sistema de avaliación

A proba escrita e/ou exame terán un valor do 70% sobre a cualificación global e o peso da avaliación continua será do 30%. A avaliación continua terase en conta sempre que os/as alumnos/as alcancen unha puntuación do exame ou proba escrita igual ou superior a 2,8 sobre 7.

O 30% da avaliación continua terá en conta o desenvolvemento de actividades do alumnado, individual ou grupalmente, en relación aos aspectos que a continuación se relacionan:

- Asistencia ás clases interactivas e expositivas nas que se traballará a discusión, reflexión e análise de casos ou supostos prácticos, de documentos ou textos bibliográficos e a exposición, cando proceda, dos traballos na aula: 2 puntos
- Elaboración dun traballo e exposición e defensa do mesmo na aula: 1punto. É requisito indispensable ter realizado este traballo para poder ser avaliado da materia.

O sistema de control de asistencia a clase é o establecido polo centro a tales efectos.

O prazo e os motivos polos que se pode xustificar as faltas de asistencia son as establecidas na Normativa de asistencia á clase nas ensinanzas adaptadas ao espazo europeo de educación superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir ás clases interactivas, e teña concedida a dispensa de asistencia, poderá compensar as faltas de asistencia coa realización de traballos escritos, a determinar entre o/a alumno/a e a profesora.

Poderán producirse cambios no sistema de avaliación da materia cando así sexa acordado entre a profesora e o

alumnado e sempre que supoña unha mellora para o aprendizaxe.

Tempo de estudo e traballo persoal

Traballo persoal do/a alumno/a (total 99 Horas)

- Estudio autónomo individual ou en grupo: 50 Horas.
- E exercicios: 15 Horas.
- Lectura de textos: 10 Horas.
- Elaboración e exposición de traballos bibliográficos: 20 Horas.
- Outras tarefas propostas a determinar pola profesora: 4 Horas.

Recomendacións para o estudo da materia

- Asistencia e participación nas clases interactivas e expositivas.
- Colaboración e posicionamento activo nas tarefas a realizar en grupo.

G3171443 – Traballo Social, Procesos Migratorios e Diversidade Cultural (Procesos e Problemas sobre os que actúa o Traballo Social) - Curso 2018/2019

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao
- **Docencia e Matrícula:** Cuarto curso

Profesora: Lorena Añón Loureiro

Programa

Obxectivos da materia

- Coñecer e comprender de forma crítica os desequilibrios, desigualdades sociais e de poder, que xeran os mecanismos de discriminación e opresión derivados das relacións étnicas e culturais, incorporando os valores propios dunha cultura da paz e da democracia.
- Ser capaz de detectar os mecanismos de exclusión e discriminación no acceso das persoas migrantes á protección social e suscitar fórmulas para corrixilos.
- Coñecer e comprender as diferentes perspectivas teóricas e metodolóxicas con persoas migrantes.
- Coñecer o marco normativo de referencia dos procesos migratorios.
- Ser capaz de formular, implementar e avaliar programas sociais para persoas migrantes e coñecer o desempeño das funcións dos traballadores e traballadoras sociais na súa xestión.
- Ser capaz de aplicar estratexias de resolución de conflitos interculturais por medio da negociación e da mediación.

Contidos

Tema I: Procesos migratorios.

- I.1.- Conceptos básicos.
- I.2.- Historia das migracións: causas e contextos.
- I.3.- Movementos migratorios.

Tema II: Políticas migratorias.

- II.1. - Introducción ás políticas migratorias.
- II.2. - As políticas migratorias en España.
- II.3. - Estructuras administrativas: nivel estatal e autonómico.
- II.4. - Plans de acción.

Tema III: Marco xurídico: Estranxeiría aplicada ao Traballo Social.

- III.1. - A entrada en territorio español.
- III.2. - Documentos das persoas inmigrantes e outros.
- III.3. - Réxime xeral: autorizacións.
- III.4. - Réxime comunitario.
- III.5. - Legalización de documentos.
- III.6. - Infraccións á Lei de Estranxeiría.
- III.7. - Nacionalidade.
- III.8. - Dereitos e liberdades das persoas estranxeiras en España.

Tema IV: Intervención con persoas inmigrantes dende o Traballo Social.

- IV.1. - Contextualización.
- IV.2. - Aspectos a ter en conta na intervención social con persoas inmigrantes: modelos e ferramentas
- IV.3. - Aspectos psicosociais da poboación migrante.

Tema V: Intervención con persoas migrantes en situación de maior vulnerabilidade

- V.1.- Intervención con persoas en prostitución e/ou trata con fins de explotación sexual.
- V.2.- Intervención con menores non acompañados.
- V.3.- Intervención con mulleres que sofren ou sufriron violencia de xénero.
- V.4.- Intervención con persoas migrantes con problemas de saúde, diversidade funcional, etc.
- V.5.- Intervención con persoas refuxiadas no contexto actual.

Tema VI: A práctica do traballo social intercultural: diversidade cultural, interculturalidade e mediación intercultural.

- VI.1. - Conceptos.
- VI.2. - Modelos de xestión.
- VI.3. - Principios e premisas da práctica do traballo social intercultural.
- VI.4. - Traballo social comunitario no eido das migracións e da interculturalidade.
- VI.5. - Mediación intercultural.

Bibliografía básica e complementaria

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA:

- Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado. (2015). *Código de extranjería*. Madrid: Administración General del Estado.
- Colegio Oficial de Diplomados en Trabajo Social e Asistentes Sociales de Madrid. (Segundo Semestre, 2006). Trabajo Social e Inmigración [Monografía]. *Trabajo Social Hoy*.
- Escarbajal, A. (2009). *Educadores, Trabajadores Sociales e Interculturalidad*. Madrid: Dykinson.
- Escarbajal, A. (2010). *Interculturalidad, Mediación y Trabajo Colaborativo*. Madrid: Narcea.
- Essombra, M.A. (2012). *Inmigración e interculturalidad en la ciudad: principios ámbitos y condiciones para una acción comunitaria intercultural en perspectiva europea*. Barcelona: Graó.
- Fundación ANAFE-CITE. (2008). *La intervención social con poblaciones inmigradas: Manual para profesionales de Servicios Sociales*. Recuperado de <http://www.navarra.es/NR/rdonlyres/0C35C220-5BE4-45F0-8FA5-8BA5743EFF94/109397/00Inmigracion2.pdf>
- Galvín, I. e Franco, P. (1996). *Propuesta Metodológica para el Trabajo Social con Inmigrantes*. Madrid: Siglo XXI.
- Malagón, J.L. e Sarasola, J.L. (Coord.). (2005). *Manual de atención social al inmigrante*. Córdoba: Almuzara.
- Malgesini, G. e Giménez, C. (2000). *Guía de conceptos sobre migraciones, racismo e interculturalidad* (2ª ed.).

Madrid: Catarata.

Oso, L., Grosfoguel, R. e Christou, A. (2017). *Interrogating Intersectionalities, Gendering Mobilities, Racializing Transnationalism*. Oxford: Routledge.

Raya, E.E. (2006). La práctica del trabajo social con población inmigrante en España: responsabilidad ético- política, limitaciones de la perspectiva metodologicista y aportaciones de los modelos de intervención en medio pluriétnico. *Acciones e investigaciones sociales, Extra 1 (22)*, 85-105.

Sánchez, J. e Franco, F. (2011). *Guía para Orientación Legal en Inmigración*. Valladolid: Lex Nova.

Sue, D.W. (2013). *La práctica del trabajo social multicultural*. México: Editorial Limusa.

Vidal, F. e Charaf, M. (2011). *Los aeronautas: exclusión extrema e inmigración*. Madrid: UNE.

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA:

Abarca, A.P., Alonso-Olea, B., La Cruz, J.M., Martín, I. e Vargas, M. (2011). *Inmigración y Extranjería: régimen jurídico básico (5ª e d.)*. Madrid: Codex.

Accem. (2008). *Análisis de las Migraciones: España como "Emisor" y "Receptor de Inmigrantes"*. Madrid: Accem.

Achotegui, J. (2002). *La Depresión de los Inmigrantes: Una Perspectiva Transcultural*. Barcelona: Ediciones Mayo.

Castro, A. (2011). *Sos... Soy Inmigrante: el síndrome de Ulises*. Madrid: Pirámide.

Catala, M. (Coord.). (2009). *Miradas y Voces de la Inmigración*. Barcelona: Montesinos Editor.

Izquierdo, A. (2010). *Del suelo al arraigo: La inmigración en España durante la primera década del S. XXI*. A Coruña: Universidad de A Coruña.

Izquierdo, A. e Wayne, A.C. (2012). *Política de Control Migratorio: Estudio Comparado de España y EE.UU.* Barcelona: Bellaterra.

Livi, M. (2012). *Breve Historia de las Migraciones*. Madrid: Alianza Editorial.

Marchioni, M. e Morín, M^a. L. (2014). *El Proyecto de Intervención Comunitaria Intercultural (ICI). Una experiencia avanzada en el terreno comunitario*. Recuperado de http://quadernsanimacio.net/ANTERIORES/veinte/index_htm_files/intervencion%20comunitaria.pdf

Nahir, S. (2016). *Refugiados frente a la catástrofe humanitaria: una solución real*. Barcelona: Crítica.

Solanes, A. e La Spina, E. (Eds.). (2014). *Políticas migratorias, Asilo y Derechos Humanos*. Valencia: Tirant lo Blanch.

Competencias

COMPETENCIAS XENÉRICAS:

- Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.

- Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que incumben ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:

- Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis adecuada de intervención.
- Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.
- Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.
- Saber responder a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.
- Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.
- Desenvolver aptitudes para saber apoiar o desenvolvemento de redes para facer fronte ás necesidades e traballar a favor dos resultados planificados examinando coas persoas as redes de apoio ás que poidan acceder e desenvolver.
- Coñecer e utilizar a mediación como estratexia de intervención destinada á resolución alternativa e complementaria de conflitos en diversos ámbitos, tales como o familiar, escolar, comunitario e intercultural.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:

- Capacidade de análise e síntese.
- Capacidade de comunicación oral e escrita.
- Capacidade de traballo en equipo.
- Capacidade para as relacións interpersoais.
- Capacidade de recoñecemento á diversidade e a multiculturalidade.
- Capacidade de razoamento crítico.
- Capacidade de compromiso ético.
- Capacidade de aprendizaxe autónoma.
- Capacidade de motivación pola calidade.

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía utilizada combina a docencia presencial de clases expositivas, interactivas, titoría en grupo reducido e o traballo persoal do alumnado. Preténdese que o alumnado, individual ou en equipo, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos, traballo con textos ou datos, aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

A finalidade das clases expositivas é a explicación dos aspectos básicos de cada tema establecidos no programa, proporcionando a información necesaria que permita ao alumnado a aprendizaxe autónoma.

A docencia interactiva pretende que o alumnado, individual ou grupal, desenvolva actividades de participación activa: discusión de casos, traballo con textos ou datos, aplicación de técnicas, destrezas e habilidades a supostos prácticos, etc.

Na titoría presencial en grupo reducido, dinamízase, oriéntase e supervísase o traballo autónomo do alumnado, ao tempo que permite facer o seguimento e orientación na realización de tarefas e actividades derivadas do desenvolvemento individual e colectivo da docencia expositiva e interactiva.

A través das titorías individuais asesórase ao alumnado para o desenvolvemento das actividades propostas de realización autónoma e que supoñen un proceso de auto-aprendizaxe.

Poderán producirse cambios na metodoloxía da materia cando así sexa acordado entre a profesora e o alumnado e sempre que supoña unha mellora para a aprendizaxe.

Sistema de avaliación

A avaliación da materia realízase mediante unha avaliación continua e a superación de exames

A avaliación mediante exames ten un peso do 60% sobre a cualificación global, polo que o peso da avaliación continua é do 40%.

É necesario alcanzar a cualificación mínima de Apto nos exames para poder sumarlle a puntuación pola avaliación continua. É necesario alcanzar como mínimo o 40% (1,6 puntos) da avaliación continua para poder facer a suma coa nota alcanzada no exame.

CONTIDO DA AVALIACIÓN CONTINUA E PUNTUACIÓN MÁXIMA: (4 PTOS)

- Asistencia ás clases: 1 pto. (Clases expositivas: 0,5 e clases interactivas: 0,5)
- Tarefas prácticas: 3 ptos.

Na Guía da Materia que se entrega ao comezo das clases especificaranse as actividades previstas a realizar, as pautas e a puntuación para cada unha delas.

No caso de non asistir a clases nas que se realizan tarefas puntuables, e se teñan xustificadas as faltas de asistencia, poden compensarse estas tarefas, coa elaboración de traballos e exercicios encomendados pola profesora. No momento en que se teña confirmación da xustificación das faltas de asistencia, o/a alumno/a ten que poñerse en contacto coa profesora para o encargo da tarefa compensatoria no caso de que proceda a realización dunha actividade con puntuación.

PERSOAS CON DISPENSA DE ASISTENCIA

O alumnado que teña concedida a dispensa de asistencia seguirá a seguinte modalidade de avaliación:

- Exame: 60%.
- Avaliación continua: 40%.

As actividades de dispensa de asistencia colgaranse na web da EUTS (www.euts.es), no apartado da materia de Traballo Social, Procesos Migratorios e Diversidade Cultural, en concreto, no espazo destinado á dispensa de asistencia. Neste espazo colgaranse a maiores os pautas de entrega de traballos, as puntuacións e os prazos estipulados para a entrega das tarefas. As actividades obrigatorias que se entreguen fora do prazo estipulado, terán unha penalización se a entrega se realiza nos 3 días hábiles seguintes. A partir do cuarto día a actividade non será nin avaliada, nin puntuada.

O alumnado poderá optar ao mesmo formato de exame que as persoas que se acollen á modalidade presencial, sempre e cando superasen o 40% das actividades de dispensa de asistencia (1,6 puntos). Excepcionalmente, logo de comunicación coa docente, poderase realizar un exame específico para esta modalidade, que versará sobre os contidos teóricos e sobre contidos prácticos relacionados con exercicios elaborados na modalidade de dispensa de asistencia.

O alumnado con dispensa de asistencia terá que contactar coa docente, por correo electrónico, telefonicamente ou presencialmente, nun prazo non superior a 10 días naturais desde a data da publicación da acta na que se recoñece dita concesión.

SISTEMA DE CONTROL DE ASISTENCIA

O sistema de control de asistencia é o establecido polo centro.

O prazo e os motivos polos que se poden xustificar as faltas de asistencia son os establecidos na Normativa de asistencia a clase nas ensinanzas adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (Acordo do Consello de Goberno da USC do 25 de marzo de 2010).

O alumnado que xustifique a imposibilidade de asistir as clases e teña concedida a dispensa de asistencia, poderá compensar as faltas coa realización de exercicios e traballos de análise de textos seleccionados que deberá entregar por escrito e defenderá nunha titoría previamente acordada coa profesora.

Poderán producirse cambios no sistema de avaliación cando así sexa acordado entre a profesora e o alumnado, e sempre que supoña unha mellora para a aprendizaxe.

SISTEMA DE RECUPERACIÓN

- A recuperación do exame realizarase na data oficialmente establecida.
- Os traballos realizados nas clases, só poderanse recuperar cando as faltas estean xustificadas mediante resolución por parte da comisión.
- As persoas que non entregasen as actividades de dispensa de asistencia nos prazos establecidos, non poderán recuperalos na primeira convocatoria. Poderán optar a presentalos na convocatoria de xullo.

Tempo de estudo e traballo persoal

Traballo persoal do alumnado:

- Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas.
- Exercicios: 15 horas.
- Lectura de textos: 10 horas.
- Elaboración de traballos, visualización de material: 20 horas.
- Outras tarefas propostas: 4 horas.
- TOTAL: 99 horas.

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia ás clases é clave para que o alumnado poida ir construíndo o corpo teórico da materia que en todo momento orienta a aprendizaxe práctica.

A participación nas clases é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos, e para situar ao alumno/a en contextos profesionais.

Recoméndase ao alumnado que no desenvolvemento temporal da materia manteña un contacto periódico coa profesora encargada para a clarificación e a orientación bibliográfica precisa para poder afondar nas parcelas de maior interese para o alumnado.

Recoméndase a lectura da guía da materia, que se subirá á web da EUTS (www.euts.es) ao inicio do cuadrimestre.

Observacións

Debido ao límite de palabras no espazo destinado á bibliografía básica e complementaria infórmase que será ampliada na guía da materia.

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao
- **Docencia e Matrícula:** Cuarto curso

Profesor: Luís Barreiro Carballal

Programa

Programa

Obxectivos da materia

- Coñecer os elementos do funcionamento das organizacións de iniciativa social e os diferentes enfoques de xestión, liderado e calidade nas mesmas.
- Adquirir destrezas de xestión do traballo en equipo, de programación do traballo e colaboración interprofesional e interinstitucional.
- Adquirir capacidades de participación e xestión de entidades de iniciativa social.
- Coñecer e ser capaz de xestionar as formas de participación cidadá.
- Ser capaz de deseñar e implementar proxectos de intervención dende o traballo social no ámbito da iniciativa social.
- Proporcionar ao alumnado coñecementos teórico-prácticos sobre o funcionamento da iniciativa social en relación aos servizos sociais.
- Afondar no sobre a organización do voluntariado.
- Promover no alumnado (atendendo ao seu futuro profesional) capacidades necesarias para contribuír ao desenvolvemento dunha organización de iniciativa social.

Contidos

1. Evolución e situación actual da Iniciativa Social

As orixes históricas das organizacións non lucrativas

Xénese e desenvolvemento do concepto de Terceiro Sector

Teorías que xustifican o desenvolvemento do Terceiro Sector

Principios reitores das organizacións de iniciativa social

Sociedade civil e Terceiro Sector

Concepto de ONG

O debate sobre a caridade e a filantropía

Cara ao futuro: os retos do Terceiro Sector

2. As asociacións

Rousseau e a lei Le Chapelier: as sombras da ilustración.

De la Constitución de Cádiz á lei franquista de 1964.

Lei orgánica 1/2002, do 22 de marzo, reguladora do dereito de asociación.

Como crear unha asociación?

3. As fundacións.

Regulación xurídica estatal e autonómica:

Lei 50/2002 de Fundacións

Lei 12/2006, de fundacións de interese galego.

Como crear unha fundación?

4. O voluntariado

A irrupción do voluntariado a finais do século XX. O caso español.

Os modelos ideolóxicos e o voluntariado.

O asociacionismo voluntario español en cifras

Lei estatal 6/1996, do 15 de xaneiro, do voluntariado

Lei 10/2011, do 28 de novembro, de acción voluntaria de Galicia.

Os códigos de conduta das organizacións de voluntariado

A xestión do voluntariado dentro das organizacións de iniciativa social

O voluntariado no sector gobernamental. O servizo civil do artigo 30.3 da constitución española.

5. O/a traballador/a social e a Iniciativa Social.

Funcións do/a traballador/a social.

As relacións do/a traballador/a social coas entidades de iniciativa social.

Bibliografía básica e complementaria

Alemán, C. García, M. (1999). *Fundamentos de Bienestar Social*. Valencia: Tirant lo Blanch.

Álberich, T. (2002). *Guía fácil de asociaciones. Manual de gestión*. Madrid: Dykinsón, S.L.

Álvarez de Mon, S. e Martínez, J. L. (1998). *El Tercer Sector: Retos y propuestas para el próximo Milenio*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.

Casado, D. (1989). *Las Organizaciones Voluntarias y la Intervención Social*. Madrid: Acebo.

Casado, D. (1991). *Coordinación de la acción voluntaria*. Madrid: Acebo.

Chacón, F, Vecina, M. L. (2002). *Gestión del voluntariado*. Madrid: Síntesis.

Fundación La Caixa (2007). *Buenas prácticas en la gestión del voluntariado*. Barcelona: Autor.

García, J. (2001). *Manual del voluntario*. Madrid: Solidarios para el Desarrollo.

García, J. (1996). El Tercer Sector. *Documentación Social*, 103,11-35.

Gutiérrez, A. (1997). Estado, Mercado y Sociedad Civil. *Boletín de Estudios y Documentación*, 6,

Herrera, M. (1997). Tercer Sector y sociedad compleja. Debate teórico. *Revista del Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales*, 5,

Izquieta, J. L. (2011). *Voluntariado y Tercer Sector: Cultura, participación cívica y organizaciones solidarias*. Madrid: Tecnos.

López-Cabanas, M. e Chacón, F. (1997). *Intervención psicosocial y servicios sociales: Un enfoque participativo*. Madrid: Síntesis.

Lorenzo, R. (1996). Las fundaciones y el sector no lucrativo. *Documentación Social*. 103,217-227.

Madrid, A. (2001). *La Institución del voluntariado*. Madrid: Trota.

Martínez, M. I. (2000). *Empleo y trabajo voluntario En las ONG de acción social*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales y Fundación Tomillo.

Montagut, T. (2003). *Voluntariado, la lógica de la ciudadanía*. Barcelona: Ariel.

Pérez-Díaz, V. e López, J. (2003). *El Tercer Sector de Acción Social en España*. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.

Reichman, J. e Fernández, F. (1994). *Redes que dan libertad*. Barcelona: Paidós.

Ruíz, J. I. (2001). El voluntariado en España. *Documentación Social*, 122,67-83.

Subirat, J. (2001). Sociedad Civil y voluntariado: Responsabilidades colectivas y valores públicos en España. *Documentación Social*. 122,41-66.

Tavazza, L. (1995). *El nuevo rol del voluntariado social*. Madrid: Lumen.

Zurdo, A. (2003). *Voluntariado y estructura social: funciones sociales y límites. Las entidades voluntarias de acción social en España: Informe General*. Madrid: Fundación FOESSA..

Competencias

Competencias xenéricas

Posuír e comprender os coñecementos que definen ao Traballo Social como disciplina científica, incluíndo as súas teorías, métodos e ámbitos de aplicación, a un nivel que se apoia nas publicacións máis avanzadas e inclúe algúns dos aspectos máis relevantes que están na vangarda do coñecemento neste campo.

Saber aplicar eses coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que incumben ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios.

Competencias específicas

Establecer relacións profesionais ao obxecto de identificar a forma máis adecuada de intervención.

Coñecer estratexias para intervir con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para axudarlles a tomar decisións ben fundamentadas achega das súas necesidades, circunstancias, riscos, opcións preferentes e recursos.

Valorar as necesidades e opcións posibles para orientar unha estratexia de intervención.

Saber responder a situacións de crises valorando a urxencia das situacións, planificando e desenvolvendo accións para facer fronte ás mesmas e revisando os seus resultados.

Adquirir habilidades para interactuar con persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades para conseguir cambios, para promocionar o desenvolvemento dos mesmos e para mellorar as súas condicións de vida por medio da utilización dos métodos e modelos de Traballo Social, facendo un seguimento con regularidade dos cambios que se producen ao obxecto de preparar a finalización da intervención.

Desenvolver habilidades para defender ás persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades e actuar no seu nome si a situación requíreo.

Saber preparar e participar nas reunións de toma de decisións ao obxecto de defender mellor os intereses das persoas, familias, grupos, organizacións e comunidades.

Desenvolver aptitudes para traballar de xeito eficaz dentro de sistemas, redes e equipos interdiscipliniais e multiorganizacionais co propósito de colaborar no establecemento de fins, obxectivos e tempo de duración dos

mesmos contribuíndo igualmente a abordar de xeito construtiva os posibles desacordos existentes.

Adquirir habilidades para participar na xestión e dirección de entidades de benestar social.

Competencias transversais

Capacidade de análise e síntese
Capacidade de comunicación oral e escrita
Capacidade de razoamento crítico
Capacidade de compromiso ético
Capacidade de aprendizaxe autónoma
Capacidade de liderado
Capacidade de Iniciativa e espírito emprendedor
Capacidade de motivación pola calidade

Metodoloxía da ensinanza

O profesor encargado da materia deseñará un itinerario formativo que permita ao alumnado coñecer a evolución histórica da iniciativa social, os seus fundamentos legislativos, os principios e valores que a rexen así como as mais relevantes realizacións neste eido. Con este gallo organizarase a aula en diversos grupos de traballo.

Igualmente o profesor orientará ao alumnado nas referencias documentais a empregar para realizar os diversos traballos propios da asignatura. En sesións monográficas o alumnado exporá ante os compañeiros, o contido de tódalas tarefas encomendadas; as intervencións serán avaliadas continuamente.

Ademais das tarefas encomendadas polo profesor, cada grupo creará e organizará, desde unha realidade ficticia, unha entidade de Iniciativa Social prestadora de Servizos Sociais que será presentada a través de un traballo por escrito e exposta ante tódolos compañeiros.

No último período do cuadrimestre realizaranse sesións de titorías presenciais en grupos reducidos.

Realizaranse visitas pedagóxicas a diversas entidades de iniciativa social da zona, preferentemente a aquelas máis emblemáticas nas diversas areas de intervención.

A participación presencial activa do/a alumno/a na aula considérase obrigatoria para o axeitado desenvolvemento da materia.

Sistema de avaliación

O sistema de avaliación, sobre 50 ptos, terá tres eixos:

1º) Unha proba teórico práctica ó remate do cuadrimestre sobre os aspectos máis relevantes da evolución histórica da iniciativa social, os seus fundamentos legislativos, os principios e valores que a rexen así como as mais relevantes realizacións neste eido. Constará de 10 preguntas cortas (10 ptos.), un caso práctico (10 ptos.) e un tema a desenvolver a elixir entre dous (10 ptos.). Total 30 ptos.

2º) Cada grupo de alumnos/as creará e organizará, dende unha realidade ficticia, unha entidade de Iniciativa Social prestadora de Servizos Sociais que será presentada a través dun traballo por escrito e exposto ante toda a aula. (10 ptos.)

3º) Valoración continua do traballo realizado polo/a alumno/a (10 ptos.); a intervención do/a alumno/a é avaliada en cada sesión atendendo a parámetros tales como:

Calidade na realización da tarefa asumida: 7 ptos. máximo

Calidade na exposición da tarefa asumida: 3 ptos. máximo

Ao alumnado ao que a dirección do centro lle conceda a dispensa de asistencia deberá acordar co profesor un traballo. De igual modo, o alumnado que teña xustificada a súa ausencia a unha aula interactiva deberá falar co

profesor para poder desenvolver unha tarefa substitutiva á realizada durante a mesma.

Tempo de estudo e traballo persoal

Estudo autónomo individual ou en grupo: 50 horas

Exercicios: 15 horas

Lectura de textos: 10 horas

Elaboración de traballos, visualización de material: 24 horas

TOTAL: 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

A asistencia e a participación nas sesións temáticas presenciais constitúen un dos referentes para que o alumnado de maneira autónoma poida asimilar corpo teórico da materia que en todo momento orientará a aprendizaxe práctica.

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao
- **Docencia e Matrícula:** Cuarto curso

Profesor: Manuel Penido Barbazán

Programa

Obxectivos da materia

- Coñecer e ser capaz de xestionar as tecnoloxías da comunicación e da información no contexto dos servizos sociais.
- Ser capaz de incorporar os recursos das TIC's no desenvolvemento profesional dos/as traballadores/as sociais.
- Ser capaz de aplicar as TIC's nos métodos e técnicas de planificación, avaliación e xestión da calidade nos servizos sociais.

Contidos

- I.- A sociedade da información e as tecnoloxías da información e a comunicación
- II.- Conceptos, ferramentas e recursos informáticos
- III.- O entorno dixital: o recurso virtual en Servizos Sociais
- IV.- Programas específicos para os Servizos Sociais
- V.- As TIC's e o tratamento de datos persoais

Bibliografía básica e complementaria

- Cuffi, T. (2003). *Manual imprescindible Microsoft Office XP, versión 2002*. Madrid: Anaya.
- Lovillo, A. e Herrera, J.M. (2004). *Office 2003. Un conjunto excelente de herramientas digitales*. Madrid: Anaya.
- Madruga, J. (2004). *Internet*. Madrid: Anaya.
- Mayer, M. e Baber, R. (1999). *Introducción a la informática (Manual visual)*. Madrid: Bélenguer.
- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. (2015). *SIUSS V5. Manual de aplicación informática*. Madrid: Autor.
- Peña, J. e Vidal, M.C. (2004). *Introducción a la informática. Iniciación y referencia*. México: McGraw Hill.
- Prieto, A. e Prieto, B. (2005). *Conceptos de Informática*. México: McGraw Hill.
- Pulido, M.C. e Tamayo, F.R. (2002). *Manual imprescindible de Windows XP*. Madrid: Anaya.
- Sánchez, J.I. e Gallud, J.A. (2004). *Internet. Iniciación y referencia*. México: McGraw Hill.
- Usátegui, J.M. e Zapater, C.E. (1990). *Introducción a la informática*. Madrid: Paraninfo.
- Xunta de Galicia. (2015). *Manual técnico do cuarto nivel do Sistema de Información de Usuarios de Servizos Sociais*. Santiago de Compostela: Autor.
- Real Casa de la Moneda. (2018). *Documentos de identificación*. Recuperado de <http://www.fnmt.es/identificacion>.
- CERES. (2018). *Certificados*. Recuperado de <https://www.cert.fnmt.es/certificados>.

Competencias

Competencias xerais:

- Saber aplicar estes coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atixen ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios
- Ter desenvolvido as habilidades de aprendizaxe necesarias para continuar a súa formación e aprendizaxe no ámbito do Traballo Social cun alto grao de autonomía

Competencias específicas:

- Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise y síntese
- Capacidade de comunicación oral e escrita
- Capacidade de aplicación dos coñecementos de informática
- Capacidade de motivación pola calidade
- Capacidade de aprendizaxe autónomo
- Capacidade de razoamento crítico

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía empregada combina a docencia presencial de clases expositivas, interactivas e titoría presencial en grupo reducido, nas que se empregarán os recursos informáticos oportunos.

As clases interactivas terán lugar na aula de informática. Nestas clases os/as alumnos/as traballarán os exercicios propostos polo profesor no ordenador asignado dende o comezo do curso. O traballo do alumnado, nos supostos propostos, será supervisado polo profesor aclarando todos os conceptos e dúbidas que xurdan nas distintas pantallas que se amosan en cada un dos programas informáticos específicos para servizos sociais.

A través das titorías o profesor estará a disposición dos/as alumnos/as para explicar termos e conceptos nos que haxa dúbidas ou precisen dunha aclaración máis detallada para a súa comprensión.

Traballo presencial na aula:

- Docencia expositiva: 20 horas
- Docencia interactiva: 27 horas
- Titoría presencial en grupo reducido: 1 hora
- Avaliación: 3 horas

Sistema de avaliación

A avaliación da asignatura contempla a realización dun exame final escrito e unha avaliación continua.

O exame final escrito terá un peso dun 50% na cualificación global e a avaliación continua o outro 50%. Para superar a asignatura é necesario ter aprobados os dous sistemas de avaliación, tanto o exame escrito coma a avaliación continua.

Contido e puntuación da avaliación continua: (Máximo 5 puntos)

1.- Asistencia e participación nas clases (expositivas e interactivas): 1 punto

- Valorando a asistencia a todas as clases con 0,5 puntos e descontando 0,1 puntos por cada falta sen xustificar.
- Valorando a participación e evolución do alumno/a na resolución dos casos prácticos que se vaian realizando ao longo do curso, con outros 0,5 puntos

2.- Proba práctica da asignatura: 4 puntos

- Gravar un expediente completo en SIUSS con datos socio-familiares, de hábitat e as intervencións sociais correspondentes ao caso plantexado
- Construción dun xenograma a partires dun suposto formulado.
- Resolución dos exercicios propostos relativos a unha folla de cálculo, procesador de textos e presentación con

diapositivas

O sistema de control de asistencia do alumnado será o establecido polo centro.

A dispensa de asistencia rexeráse pola normativa da USC e o regulamento da Escola Universitaria de Traballo Social.

Tempo de estudo e traballo persoal

Traballo persoal do alumno/a:

- Estudo autónomo individual ou en grupo: 40 horas
- Exercicios: 30 horas
- Lectura de textos: 10 horas
- Elaboración de traballos: 15 horas
- Outras tarefas propostas: 4 horas

Total 99 horas

Recomendacións para o estudo da materia

Dada a natureza da asignatura, 20 horas de docencia expositiva e 27 de interactiva, a asistencia e participación nas clases é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos.

G3171442 – Servizos Sociais e Novas Tecnoloxías (O Contexto Institucional do Traballo Social) - Curso 2018/2019
(sen docencia – só matriculable repetidores)

Información

- **Créditos ECTS**
- Créditos ECTS: 6.00
- **Total: 6.0**

Outros Datos

- **Tipo:** Materia Ordinaria Grao RD 1393/2007
- **Departamentos:** Campus Norte
- **Áreas:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Centro:** Escola Universitaria de Traballo Social
- **Convocatoria:** 1º Semestre de Titulacións de Grao
- **Docencia e Matrícula:** Cuarto curso

Profesor: Manuel Penido Barbazán

Programa

Obxectivos da materia

- Coñecer e ser capaz de xestionar as tecnoloxías da comunicación e da información no contexto dos servizos sociais.
- Ser capaz de incorporar os recursos das TIC's no desenvolvemento profesional dos/as traballadores/as sociais.
- Ser capaz de aplicar as TIC's nos métodos e técnicas de planificación, avaliación e xestión da calidade nos servizos sociais.

Contidos

- I.- A sociedade da información e as tecnoloxías da información e a comunicación
- II.- Conceptos, ferramentas e recursos informáticos
- III.- O entorno dixital: o recurso virtual en Servizos Sociais
- IV.- Programas específicos para os Servizos Sociais
- V.- As TIC's e o tratamento de datos persoais

Bibliografía básica e complementaria

- Cuffi, T. (2003). *Manual imprescindible Microsoft Office XP, versión 2002*. Madrid: Anaya.
- Lovillo, A. e Herrera, J.M. (2004). *Office 2003. Un conjunto excelente de herramientas digitales*. Madrid: Anaya.
- Madruga, J. (2004). *Internet*. Madrid: Anaya.
- Mayer, M. e Baber, R. (1999). *Introducción a la informática (Manual visual)*. Madrid: Bélenguer.
- Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad. (2015). *SIUSS V5. Manual de aplicación informática*. Madrid: Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad.
- Peña, J. e Vidal, M.C. (2004). *Introducción a la informática. Iniciación y referencia*. México: McGraw Hill.
- Prieto, A. e Prieto, B. (2005). *Conceptos de Informática*. México: McGraw Hill.
- Pulido, M.C. e Tamayo, F.R. (2002). *Manual imprescindible de Windows XP*. Madrid: Anaya.
- Sánchez, J.I. e Gallud, J.A. (2004). *Internet. Iniciación y referencia*. México: McGraw Hill.
- Usátegui, J.M. e Zapater, C.E. (1990). *Introducción a la informática*. Madrid: Paraninfo.
- Xunta de Galicia. (2015). *Manual técnico do cuarto nivel do Sistema de Información de Usuarios de Servizos Sociais*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia.
- <http://www.fnmt.es>

- <http://www.cert.fnmt.es>

Competencias

Competencias xerais:

- Saber aplicar esos coñecementos na súa actividade profesional e saber elaborar e defender argumentos sobre as cuestións que atañen ao Traballo Social, facendo uso dos seus coñecementos sobre a realidade social, as teorías, os modelos e os métodos científicos propios
- Ter desenvolvido as habilidades de aprendizaxe necesarias para continuar a súa formación e aprendizaxe no ámbito do Traballo Social cun alto grao de autonomía

Competencias específicas:

- Analizar e sistematizar a información que proporciona o traballo cotián para revisar e mellorar as estratexias profesionais que deben dar resposta ás situacións sociais emerxentes.

Competencias transversais:

- Capacidade de análise y síntese
- Capacidade de comunicación oral e escrita
- Capacidade de aplicación dos coñecementos de informática
- Capacidade de motivación pola calidade
- Capacidade de aprendizaxe autónomo
- Capacidade de razonamento crítico

Metodoloxía da ensinanza

A metodoloxía empregada combina a docencia presencial de clases expositivas e interactivas nas que se empregarán os recursos informáticos oportunos.

As clases interactivas terán lugar na aula de informática. Nestas clases os/as alumnos/as traballarán os exercicios propostos polo profesor no ordenador asignado dende o comezo do curso. O traballo do alumnado, nos supostos propostos, será supervisado polo profesor aclarando todos os conceptos e dúbidas que xurdan nas distintas pantallas que se amosan en cada un dos programas informáticos específicos para servizos sociais.

A través das titorías o profesor estará a disposición dos/as alumnos/as para explicar termos e conceptos nos que haxa dúbidas ou precisen dunha aclaración máis detallada para a súa comprensión.

Sistema de avaliación

A avaliación da asignatura contempla a realización dun exame final escrito e unha avaliación continua.

O exame final escrito terá un peso dun 50% na cualificación global e a avaliación continua o outro 50%. Para superar a asignatura é necesario ter aprobados os dous sistemas de avaliación, tanto o exame escrito coma a avaliación continua.

Contido e puntuación da avaliación continua: (Máximo 5 puntos)

1.- Asistencia e participación nas clases (expositivas e interactivas): 1 punto

- Valorando a asistencia a todas as clases con 0,5 puntos e descontando 0,1 puntos por cada falta sen xustificar.
- Valorando a participación e evolución do alumno/a na resolución dos casos prácticos que se vaian realizando ao longo do curso, con outros 0,5 puntos

2.- Proba práctica da asignatura: 4 puntos

- Gravar un expediente completo en SIUSS con datos socio-familiares, de hábitat e as intervencións sociais correspondentes ao caso plantexado
- Construción dun xenograma a partires dun suposto formulado.
- Resolución dos exercicios propostos relativos a unha folla de cálculo, procesador de textos e presentación con diapositivas

O sistema de control de asistencia do alumnado será o establecido polo centro.

A dispensa de asistencia rexerese pola normativa da USC e o regulamento da Escola Universitaria de Traballo Social.

Tempo de estudo e traballo persoal

Traballo presencial na aula:

- Docencia expositiva: 18 horas

- Docencia interactiva: 27 horas
- Tutorías de asesoramento ao alumnado: 3 horas
- Avaliación:3 horas

Traballo persoal do alumno/a:

- Estudo autónomo individual ou en grupo: 40 horas
- Exercicios: 30 horas
- Lectura de textos: 10 horas
- Elaboración de traballos: 15 horas
- Outras tarefas propostas: 4 horas

Total 150 horas

Recomendacións para o estudo da materia

Dada a natureza da asignatura, 18 horas de docencia expositiva e 27 de interactiva, a asistencia e participación nas clases é fundamental para a integración dos coñecementos teóricos e prácticos